

VERSLAG

CRB 2016-1387

De economische conjunctuur in de distributiesector
April 2016

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Verslag over de economische conjunctuur in de distributiesector April 2016

Contactpersonen
Gautier Jérôme
gage@ccecrb.fgov.be
Emmanuel de Bethune
embe@ccecrb.fgov.be

Voorwoord

In de context van de identificatie en implementatie van synergieën tussen het secretariaat van de CRB en de FOD Economie werd een gezamenlijk project m.b.t. sectorale conjunctuuranalyses opgestart.

“De economische conjunctuur van de chemische nijverheid” – december 2013, juni 2014 en januari 2015 waren de eerste drie conjunctuurverslagen waarvoor beide instellingen samenwerkten.

De beleidsverklaring Economie en Consumenten van vice-eersteminister Kris Peeters gaf een extra stimulans aan deze samenwerking door te stellen dat de FOD Economie zijn expertise o.a. zal aanwenden om samen met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven de conjunctuur van sectoren, zoals de distributiesector, de voedingssector en de chemische sector, uitvoerig te onderzoeken en toe te lichten.

Het huidige verslag “Economische conjunctuur in de distributie – April 2016” werd gerealiseerd door het team van de algemene directie Economische analyses en Internationale economie van de FOD Economie (Peter Van Herreweghe, Lilliane Turloot, Vincent Vanesse, Richard Saka Sapu en Steffi Mignon), enerzijds en door het team van het secretariaat van de CRB (Gautier Gérome, Clarisse Van Tichelen, Emmanuel de Bethune), anderzijds.

De positieve ervaringen met deze samenwerking en de gerealiseerde synergieën bieden veel perspectieven om in de toekomst nog andere projecten en studies te realiseren via een samenwerking tussen de FOD Economie en het secretariaat van de CRB. Beide directies zullen ervoor ijveren dat dit type van samenwerking, zoals wordt gevraagd door de minister, structureel kan worden ingebed in beide instellingen. Bij deze willen wij dan ook de medewerkers bedanken voor de geleverde inspanningen en hen aanmoedigen om de samenwerking in het kader van sectorale conjunctuuranalyses van de bijzondere raadgevende commissies (brc's) van de CRB voort te zetten en uit te breiden.

L. DENAYER
Secretaris
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

J.M. DELPORTE
Voorzitter
Directiecomité van de FOD Economie
K.M.O., Middenstand en Energie

Inhoudstafel

1	Algemene conjunctuur.....	8
1.1	Het economische vertrouwen in België en in Europa.....	10
1.2	België en de buurlanden	11
1.3	Componenten van de Belgische groei	12
2	Consumptie	14
2.1	Consumentenvertrouwen.....	14
2.1	Finale consumptieve bestedingen van de huishoudens, beschikbaar inkomen en spaarquote	14
3	Conjunctuur in de handel	17
3.1	Conjunctuurcurve in de handel	17
3.2	Omzet volgens de btw-gegevens.....	19
3.3	Investerings volgens de btw-gegevens.....	24
3.4	Werkgelegenheid.....	26
3.5	Tijdelijke werkloosheid in de handel.....	29
3.6	Ondernemerschap	30
3.6.1	Oprichtingen, schrappingen en onderwerpen van ondernemingen.....	30
3.6.2	Faillissementen van ondernemingen en banenverlies als gevolg van de faillissementen	33
3.7	Belangrijkste vaststellingen.....	37
4	Andere indicatoren.....	41
4.1	De enquête van de algemene directie Statistiek - Statistics Belgium bij de detailhandel.....	41
4.1.1	Omzet van de detailhandel.....	41
4.1.1.	Omzet in verschillende takken van de detailhandel	42
4.1.2.	Voeding	42
4.1.3.	Textiel, kleding en schoeisel.....	43
4.1.4.	Huishoudelijke artikelen en apparaten.....	43
4.1.5.	Brandstoffen	43
4.1.6.	Diverse producten	44
4.2	Registratie van de verkoop van nieuwe en tweedehandse voertuigen	45
4.3	Consumptieprijsontwikkeling in de detailhandel.....	46
4.4	Elektronische handel.....	48
4.4.1	Online B2C-aankopen	48
4.4.2	Online B2B-aankopen	50
4.4.3	Onlineverkoop	50
4.4.4	Omzet.....	51
4.4.5	Obstakels	52
4.5	Belangrijkste conclusies.....	53
5	Bijlagen	55

Lijst grafieken

Grafiek 1-1:	Indicator van het economisch sentiment in de Europese Unie en België	10
Grafiek 1-2:	Groeipercentage van het reële Belgische bbp (gecumuleerd)	12
Grafiek 1-3:	Bijdragen tot de groei van het reële Belgische bbp (in procentpunten)	13
Grafiek 2-1:	Consumentenvertrouwen in België en in de eurozone	14
Grafiek 2-2:	Finale consumptieve bestedingen van de huishoudens	15
Grafiek 2-3:	Ontwikkeling van het reëel beschikbaar inkomen	16
Grafiek 2-4:	Bruto spaarquote	16
Grafiek 3-1:	Conjunctuurcurve in de totale economie en in de handel en gemiddeld peil (januari 2008- maart 2016)	17
Grafiek 3-2:	Conjunctuurcurven in de courante consumptiegoederen	18
Grafiek 3-3:	Conjunctuurcurven in de niet-courante consumptiegoederen	19
Grafiek 3-4:	Omzet in de handel (in miljoenen euro's)	20
Grafiek 3-5:	Investeringen in de handel (in miljoenen euro's)	24
Grafiek 3-6:	Aantal arbeidsplaatsen in de handel	27
Grafiek 3-7:	Tijdelijke werkloosheid in de handel	29
Grafiek 3-8:	Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector 45	31
Grafiek 3-9:	Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector 46	32
Grafiek 3-10:	Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector 47	33
Grafiek 3-11:	Faillissementen en banenverlies in sector 45	34
Grafiek 3-12:	Faillissementen en banenverlies in sector 46	35
Grafiek 3-13:	Faillissementen en banenverlies in sector 47	36
Grafiek 4-1:	Omzet van de detailhandel tegen lopende en constante prijzen - bruto-index (2010 = 100)	41
Grafiek 4-2:	Omzet tegen lopende prijzen in verschillende takken van de detailhandel	42
Grafiek 4-3:	Omzet tegen constante prijzen in verschillende takken van de detailhandel	43
Grafiek 4-4:	Omzet tegen lopende prijzen voor brandstoffen en diverse producten	44
Grafiek 4-5:	Omzet tegen constante prijzen voor brandstoffen en diverse producten	45
Grafiek 4-6:	Prijswontwikkeling voor voedingsmiddelen en niet-energetische industriële goederen (Index 2008=100)	47
Grafiek 4-7:	Online aankopen (bevolking tussen 16 en 74 jaar) (2015)	48
Grafiek 4-8:	Gebruik van e-commerce in kmo's in 2014 en 2015 (% van ondernemingen)	50

Lijst tabellen

Tabel 1-1:	Bbp-groeipercentages en herzieningen (projectie winter 2016)	8
Tabel 1-2:	Bbp-groeipercentages (projecties winter 2016)	11
Tabel 3-1:	Totale omzet	20
Tabel 3-2:	Totale investeringen	24
Tabel 3-3:	Aantal arbeidsplaatsen in de handel	27
Tabel 3-4:	Demografie van de ondernemingen	30
Tabel 3-5:	Ontwikkeling van de belangrijkste economische indicatoren in de handel	40
Tabel 4-1:	Aankoop van nieuwe en tweedehandse voertuigen	45
Tabel 4-2:	Prijsschommelingen voor voedingsmiddelen en niet-energetische industriële goederen (jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)	47
Tabel 4-3:	Online aankopen in het afgelopen jaar (% van de bevolking tussen 16 en 74 jaar)	48
Tabel 4-4:	Online aankopen naar afkomst	49
Tabel 4-5:	Online aankopen naar productcategorie	49
Tabel 4-6:	Omzet uit e-commerce	52
Tabel 5-1:	Omzet volgens de btw-gegevens	55
Tabel 5-2:	Investeringen volgens de btw-gegevens	56
Tabel 5-3:	Nomenclatuur	57

Executive summary

Algemene conjunctuur

De speciale commissie voor de Distributie binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) publiceert jaarlijks een rapport over de conjunctuur in de distributiesector. Dit rapport is voortgekomen uit de samenwerking van het secretariaat van de CRB en de FOD Economie.

De economische vooruitzichten van februari 2016 van de Europese Commissie (EC) blijken minder optimistisch dan die van het najaar 2015, zowel voor de ontwikkelde als voor de opkomende landen. Die neerwaartse herziening van de groei van de wereldeconomie valt vnl. te verklaren door de vertraging van de activiteit in de opkomende economieën, o.m. in China. Onder de ontwikkelde landen vertonen de Verenigde Staten nog steeds de sterkste groei van het bbp.

In de eurozone werden de vooruitzichten slechts lichtjes neerwaarts bijgesteld t.o.v. de rest van de wereld, en de groei van het bbp zou 1,7% moeten bereiken in 2016, en daarna 1,9% in 2017. De eurozone werd immers in de loop van 2015 begunstigd door een aantal ondersteunende elementen. Met name waren er de daling van de oliepijzen, die de consumptie van de gezinnen bevorderde, de daling van de wisselkoers, waardoor de competitiviteit van de bedrijven werd verbeterd, en de lage stand van de rentevoeten, waardoor de financieringskosten voor huishoudens, staten en bedrijven minder zwaar uitvielen. Niettemin blijven politieke en economische onzekerheden verder doorwegen op de expansie van de economie en op de investeringen.

De EC voorspelt een groei van het bbp in België met 1,3% in 2016, die vervolgens zou oplopen tot 1,7% in 2017. Die vooruitzichten stroken met de najaarsvooruitzichten. De particuliere consumptie bleef in 2015 de voornaamste drijfveer van de groei, hetgeen in 2016 waarschijnlijk niet meer het geval zal zijn wegens de zwakke groei van de lonen (indexsprong) en wegens het optrekken van de indirecte belastingen en van de elektriciteitspijzen. Voor de Belgische arbeidsmarkt wordt verder beterschap voorspeld, aangezien de EC een daling van de werkloosheid verwacht van 8,3% in 2015 tot 7,4% in 2017.

De conjunctuur in de handelssector

Het vertrouwen in de handelssector steeg opnieuw in 2015 en bereikte een hoogtepunt in november 2015. Splitst men dit uit naar deelsectoren, dan blijkt dat die verbetering geldt voor het grootste deel van de handel in goederen, behalve dan voedingswaren en schoeisel. De vooruitzichten m.b.t. de werkgelegenheid vertonen een blijvende lichte opwaartse trend na de lage scores van halverwege het jaar 2015.

In 2015 bedroeg de omzet van alle drie de sectoren waaruit de handel bestaat 553,4 miljard euro, d.i. een lichte stijging van 1% t.o.v. het vorige jaar. Dit stijgingstempo blijkt echter minder snel dan in 2014 en dan gedurende de periode 2008-2015 (gemiddelde stijging van 2,2% jaarlijks).

Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen

In de sector "Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" groeide de omzet in 2015 krachtiger (+8,5%, tegenover +4,9% in 2014), tot een totale omzet van 100,2 miljard euro. Ook voor de investeringen in die sector hield het in 2013 begonnen herstel aan. In 2015 bedroeg de groei van de investeringen immers 12,1%. Niettemin liep de waargenomen inkrimping van de werkgelegenheid, die sedert 2012 in de sector aan de gang is, in de eerste 9 maanden van 2015 verder door.

Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen

In de groothandel vertonen de indicatoren een dalende trend. In deze sector was er in 2015 een achteruitgang van de omzet, met -1,4% over een jaar, tegenover +0,4% in 2014. Die inkrimping is voor een deel toe te schrijven aan de "Groothandel in brandstoffen", waar de verkoopcijfers in 2015 met 24% kelderden als gevolg van de forse daling van de prijzen voor energiegrondstoffen. Voor de eerste keer sinds 2011 zijn de investeringen gestegen (+1,6%), maar de verschillen tussen de sectoren onderling zijn wel erg groot.

De werkgelegenheid in de sector daalde voor het vierde opeenvolgende jaar, nl. met -0,3% over de eerste 9 maanden van 2015 t.o.v. dezelfde periode in 2014. Met uitzondering van de subsector "Handelsbemiddeling" hebben alle subsectoren van de groothandel sinds 2008 aan banen ingeboet.

Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen

Het jaarlijkse groeitempo van de omzet in sector 47 "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen" (doorgaans "Kleinhandel" genoemd) versnelde nog in 2015 t.o.v. de vorige jaren en liet de meest aanzienlijke stijging optekenen sinds 2010 (+3,1%). Niettemin blijken daarbij belangrijke onderlinge verschillen tussen de deelsectoren. De toename komt hoofdzakelijk op rekening van de deelsector "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen" (samengesteld uit superettes en grootwarenhuizen, gestegen met +6,8%), die aan de totale groei (+3,1%) van sector 47 voor 2,7 procentpunt bijdroeg. Sinds 2008 is de omzet met 34,7% toegenomen. Aan die subsector is ook de stijging van de investeringen in de hele sector in 2015 te danken. De terugval van de omzet blijft zich verder doorzetten in de subsectoren 47.6 "Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels" (-2,0%) en 47.4 "Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels" (-12,8%). Voor laatstgenoemde sector liepen de investeringen in 2015 weer in stijgende lijn (+32,3% over een jaar) maar blijven toch nog 28,9% beneden het niveau van 2008.

Wat tewerkstelling betreft zette de in 2014 begonnen stijging zich verder door in 2015. Van september 2014 tot september 2015 schiep de sector 2.503 nieuwe arbeidsplaatsen (+1,0%), met op kop de deelsectoren 47.1 "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels" en 47.7 "Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels".

Oprichting van bedrijven

Anno 2015 waren de oprichtingen afkomstig uit de subsector "Groot- en detailhandel in en reparatie van auto's en motorfietsen" (45), waar een netto-oprichting van bedrijven werd opgetekend, i.t.t. de sectoren "Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" (46) en "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen" (47), waar meer schrappingen dan oprichtingen werden geregistreerd, met als gevolg een vermindering van het totaal aantal bedrijven in de handelssector met respectievelijk 0,2% en 0,1% eenheden. Hierdoor daalde het aantal belastingplichtigen in de groot- en kleinhandel voor het derde opeenvolgende jaar.

In 2015 werden voor de gehele handelssector 2.499 bedrijfsfaillissementen geregistreerd, d.i. een vermindering met 9,7% t.o.v. 2014, toen 2.766 faillissementen werden geteld. De sector "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen" (47) kende de sterkste daling van het aantal faillissementen in 2015.

E-commerce

E-commerce ontwikkelt zich onverminderd voort in België. Een zorgwekkend aspect van die ontwikkeling is dat een ruim deel van de online-kopers in België hun inkopen doen op buitenlandse websites (66% tegenover 37% gemiddeld in de EU, en 23% voor Nederland), ten nadele van Belgische ondernemingen in e-commerce-verkoopkanalen. Die omzetvlucht richting buitenland veroorzaakt werkgelegenheidsverlies voor het land.

Samengevat

Verwacht wordt dat de economische activiteit in de eurozone en in België verder groeit. Het vertrouwen binnen de handelssector werd in 2015 hersteld. De omzet steeg onder impuls van de goede prestaties van de sectoren "Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen" en "Detailhandel". De groothandel bevindt zich blijkbaar in moeilijkheden, doch zijn er zoals in de kleinhandelssector grote onderlinge verschillen tussen de subsectoren.

1 Algemene conjunctuur

De economische vooruitzichten van februari 2016 van de Europese Commissie (EC) zijn ietwat minder optimistisch dan die van het najaar 2015.

De groeivoorzichten van de wereldeconomie werden neerwaarts herzien: 3% in 2015 en 3,3% in 2016, tegenover de voorspelde 3,1% en 3,5% het voorbije najaar. Die neerwaartse bijsturing van de wereldwijde groei was in de eerste plaats te wijten aan de vertraging van de bedrijvigheid in de opkomende landen.

Verwacht wordt dat de Verenigde Staten onder de grote ontwikkelde economieën de beste leerling van de klas zullen blijven met een bbp-groei van 2,7% in 2016 en van 2,6% in 2017.

Het verwachte bbp voor de Europese Unie (EU) en voor de eurozone werd lichtjes in neerwaartse zin herberekend. In de eurozone zou de groei in de prognoseperiode naar verwachting lichtjes verder stijgen tot 1,7% in 2016 en 1,9% in 2017. Voor de EU in haar geheel zou de groei in 2016 blijven hangen op 1,9%, en daarna 2% bedragen in 2017. Dat de groeipercentages hoger liggen in de EU dan in de eurozone hangt samen met de sterkere dynamiek van de Oost-Europese economieën, als gevolg van de inhaalbeweging die daar plaatsvindt.

In Azië werd de groeivertraging van de Chinese economie bevestigd; de groei van het land zou teruglopen tot 6,5% in 2016 en tot 6,2% in 2017. In Japan zou de groei na een versnelling in 2016 (+1,1%) in 2017 terugvallen tot +0,5%.

Tabel 1-1: Bbp-groeipercentages en herzieningen (projectie winter 2016)

	2015	2016	2017		2015	2016	2017
Eurozone	1,6%	1,7%	1,9%	Eurozone	=	↓	=
Europese Unie	1,9%	1,9%	2,0%	Europese Unie	=	↓	↓
Verenigd Koninkrijk	2,5%	2,7%	2,6%	Verenigd Koninkrijk	↓	↓	↓
Japan	0,7%	1,1%	0,5%	Japan	=	=	=
China	6,9%	6,5%	6,2%	China	↑	=	=
Wereld	3,0%	3,3%	3,5%	Wereld	↓	↓	↓

Bron: European Economic Forecast autumn 2015 & winter 2016

Verskillende elementen verklaren de verslechtering van de wereldconjunctuur en de spanningen op de financiële markten

Het optrekken van de rentevoeten in de Verenigde Staten brengt spanningen teweeg op de internationale markten. Die verhoogde rentevoeten veroorzaken een kapitaalvlucht uit de opkomende landen naar de Verenigde Staten waardoor bepaalde opkomende economieën het gevaar lopen financieel drooggelegd te worden en moeilijkheden te ondervinden om hun betalingsbalans te financieren, vooral landen die zowel een negatief handelssaldo als een begrotingstekort hebben. De door de gestegen rentevoeten veroorzaakte kapitaalstroom naar de Verenigde Staten zal de dollar versterken, hetgeen de nu reeds sterk negatieve handelsbalans van de VS verder zal verergeren. Aan de stijging van de rentevoeten is voorts het gevaar verbonden dat op de Amerikaanse markten speculatieve zeepbellen, die jarenlang door goedkoop geld zijn gevoed, gaan barsten. De kapitaalvlucht uit de opkomende economieën, het barsten van speculatieve zeepbellen en de verergering van handelsoevenwichtigheden in de Verenigde Staten vormen risicofactoren voor een verzwakking van de wereldeconomie.

De daling van de olieprijsen bezorgde de huishoudens meer koopkracht, waardoor ze hun consumptie konden optrekken. De gevolgen van die prijsdaling zijn echter niet enkel gunstig. De daling van de koersen heeft immers een daling van de vraag in de olieproducerende landen tot gevolg, wat op zijn beurt een vertraging van de wereldeconomie veroorzaakt. Bovendien brengt de olieprijsdaling spanningen teweeg op de financiële markten door de vele investeringen die in de energiesector zijn gedaan (o.m. in de conventionele oliewinning). Van die investeringen, die hoofdzakelijk op krediet werden gefinancierd, komt de rendabiliteit thans in het gedrang.

Daarbovenop komt nog de overschakeling van de Chinese economie van een op uitvoer en investeringen gesteund model naar een meer op binnenlandse consumptie gericht economisch model. De voorgaande opwaardering van de yuan gekoppeld aan loonsverhogingen heeft de prijscompetitiviteit van Chinese producten verminderd. De hoge spaarquote en het nog steeds lage aandeel van consumptie in het bbp hebben tot gevolg dat de exportdaling onvoldoende door de consumptiestijging wordt gecompenseerd. Die ontwikkelingen veroorzaken een verzwakking van de Chinese groei, die nog wordt verergerd door de gevolgen van de verhoogde rentevoeten in de Verenigde Staten. Chinese bedrijven, die kampen met hoge schulden (in dollars), staan dus voor een dubbele bedreiging: gekrompen afzetgebieden voor de uitvoer en toename van de schulden t.g.v. de ontwaarding van de yuan tegenover de dollar.

Die daling van de uitvoer en van de groei leidt tot een verminderde Chinese vraag naar aardolieproducten en andere grondstoffen. Die verminderde vraag ging gepaard met een prijsdaling van aardolieproducten en andere grondstoffen, hetgeen de landen die sterk afhankelijk zijn van de export van grondstoffen (landen in Afrika, Latijns-Amerika, het Midden-Oosten, Rusland) kwetsbaar maakt. Daardoor moeten de grondstoffenuitvoerende landen aankijken op een bruuske daling van hun munt.

Daarbij wordt de volatiliteit op de valutamarkten nog eens verergerd doordat de beleidspraktijken van de grote centrale banken niet op elkaar zijn afgestemd. De ECB en de BOJ voeren een expansief muntbeleid via het opkopen van activa, terwijl de FED de rentevoeten optrekt.

De eurozone beschikt over een aantal troeven

Europa werd in 2015 begunstigd door een reeks ondersteunende elementen, zoals de gedaalde olieprijsen (met een positief effect op de consumptie van de huishoudens), de daling van de wisselkoers (die gunstig werkt op het concurrentievermogen van de bedrijven), alsook de lage rentevoeten (waardoor de consumptie van de huishoudens wordt aangewakkerd en de financieringskosten voor staten en bedrijven verminderen). Door de verbetering van de arbeidsmarkt en de lage inflatie en rentevoeten (die in 2016 zouden voortduren) zal de consumptie als voornaamste drijfveer van de groei verder worden bevorderd. Daarbij komt dat in de meeste Europese landen de bezuinigingsmaatregelen geleidelijk worden opgeheven, hetgeen de economische groei mee zal aanzwengelen.

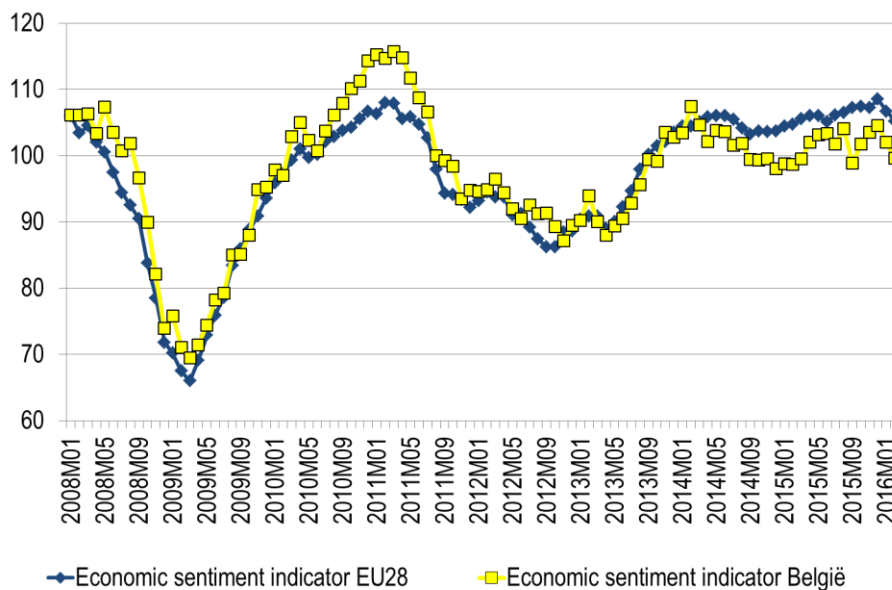
Niettegenstaande die positieve elementen, en ondanks de lage rentevoeten teweeggebracht door economische onzekerheden wereldwijd en door politieke onzekerheden op Europees niveau, blijven de investeringen op een laag pitje. De onzekerheden rond de hoge staatsschulden in de eurozone, de geopolitieke spanningen en de migrantencrisis werken immers niet bevorderlijk voor particuliere investeringen. Toch zou een herstel van de investeringen kunnen optreden als gevolg van de gestegen binnenlandse vraag, de lage rentevoeten en een hoge bezettingsgraad van de productiecapaciteit.

Het werkloosheidscijfer zou in de eurozone lichtjes moeten dalen, van 11% in 2015 tot 10,5% in 2016 en 10,2% in 2017. Die verbetering betreft vnl. de landen die het zwaarst door de crisis zijn getroffen, zoals Portugal, Griekenland en Spanje. Door die verbeteringen op het gebied van werkgelegenheid zullen de Europese economieën verder kunnen profiteren van een versterkte particuliere consumptie. De licht neerwaartse vooruitzichten van de Commissie voor de EU en de eurozone volgens haar winterprojectie 2016 lijken dus voorzichtig, vergeleken met de vooruitzichten van de Commissie voor de rest van de wereld. Of dit groeiscenario inderdaad uitkomt, zal echter afhangen van een verdere verbetering van de werkgelegenheid. De werkloosheidscijfers blijven namelijk duidelijk hoger dan voor de crisis in 2008. Ten andere dient te worden opgemerkt dat een sterker dan voorspelde vertraging van de wereldeconomie de lichte verbetering in de eurozone weleens tot stilstand zou kunnen brengen.

1.1 *Het economische vertrouwen in België en in Europa*

Uit enquêtes uitgevoerd door de EC blijkt dat de indicator van het economisch sentiment (economic sentiment indicator) er in de EU lichtjes op achteruit is gegaan sinds ons voorgaande, in april 2015 verschenen conjunctuurverslag. Na eind 2015 een piek te hebben bereikt, daalde het economisch sentiment zowel in de Europese Unie als in België. Sedert begin 2014 ligt het vertrouwenspeil in België onder het vertrouwenspeil in de EU.

Grafiek 1-1: Indicator van het economisch sentiment in de Europese Unie en België

Bron: Eurostat

Het economisch vertrouwen evolueerde gunstiger in de EU dan in België. De terugval van de voorbije maanden deed zich vnl. voor in de industrie, waar het vertrouwen sterk is achteruitgegaan, vooral in België. Dat het vertrouwen sterker is aangetast in de industrie, die in grote mate aangewezen is op de uitvoer, heeft te maken met de verslapping van de wereldeconomie. Het vertrouwen liep ook achteruit in de bouwnijverheid, in de detailhandel en bij de consument. Alleen in de dienstensector steeg de voorbije maanden de vertrouwensindicator van België. De minder sterke ontwikkeling van het economisch sentiment in België dan in de rest van Europa is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een sterkere aantasting van het economisch sentiment in de kleinhandel in België sinds begin 2014.

1.2 België en de buurlanden

In de onderstaande tabel staan de groeivoorzichten weergegeven voor België en de buurlanden. Voor de prognoseperiode voorspelt de EC een groeiversnelling in de eurozone.

Tabel 1-2: Bbp-groeipercentages (projecties winter 2016)

	2015	2016	2017		2015	2016	2017
Eurozone	1,6%	1,7%	1,9%	Eurozone	=	↓	=
België	1,3%	1,3%	1,7%	België	=	=	=
Duitsland	1,7%	1,8%	1,8%	Duitsland	=	↓	↓
Frankrijk	1,1%	1,3%	1,7%	Frankrijk	=	↓	=
Nederland	2,0%	2,1%	2,3%	Nederland	=	=	=

Bron: European Economic Forecast autumn 2015 & winter 2016

België

In haar analyse per land voorspelt de EC een bbp-groei in België met 1,3% in 2016, die vervolgens zou oplopen tot 1,7% in 2017. Die vooruitzichten stroken met de najaarsvooruitzichten. De particuliere consumptie blijft in 2015 de voornaamste drijfveer van de groei, i.t.t. 2016, wanneer de buitenlandse vraag de fakkel zou overnemen. Volgens de EC staat de particuliere consumptie momenteel immers onder druk omdat de toename van de koopkracht die werd teweeggebracht door de dalende olieprijs teniet wordt gedaan door de zwakke groei van de lonen (indexsprong) en het optrekken van de indirecte belasting en van de elektriciteitsprijzen. De grotere bijdrage van de buitenlandse vraag aan de bbp-groei in 2016 is te verklaren door de verbeterde competitiviteit van de bedrijven als gevolg van verminderde werkgeversbijdragen, gecombineerd met loonmatiging en lage grondstofprijzen. De in 2017 verwachte groeiversnelling zou vnl. moeten voortvloeien uit een door loonsverhogingen veroorzaakte stijging van de particuliere consumptie. Die loonsverhogingen zouden o.m. het gevolg zijn van het terug in werking treden van de loonindexering. De Belgische arbeidsmarkt zou in de prognoseperiode verder verbeteren, waarbij de EC een daling van de werkloosheid verwacht van 8,3% in 2015 tot 7,4% in 2017. Nog volgens de vooruitzichten van de EC zal het overheidstekort in verhouding tot het bbp verder dalen van -2,9% in 2015 tot -2,8% in 2016 en tot -2,4% in 2017. Om die doelstelling te bereiken, moet de federale regering echter een bijkomende 2 tot 3 miljard euro zien te vinden in de begroting van 2016, hetgeen negatief kan uitwerken op de economische groei.

Duitsland

De groeivoorzichten voor het bbp van Duitsland werden voor 2016 en 2017 naar beneden bijgesteld. Dit komt doordat Duitsland door zijn uitvoer sterk afhankelijk is van de wereldconjunctuur. De industriële productie ging eind 2015 achteruit en de particuliere investeringen kenden een terugval. Dankzij een robuuste arbeidsmarkt werd de bbp-groei van 1,7% in 2015 in hoofdzaak ondersteund door de binnenlandse vraag. In Duitsland zal de particuliere consumptie, aangedreven door de lage rentevoeten, een robuuste arbeidsmarkt en een hoge netto-immigratie in 2016 en 2017 de voornaamste drijfveer van de groei blijven. Een aanhoudend hoge particuliere consumptie en een lastige exportmarkt zullen met zich meebrengen dat de netto-export in 2016 en 2017 een negatieve bijdrage levert aan de groei van het bbp.

Frankrijk

De groeivoorzichten van Frankrijk werden voor 2016 naar beneden bijgesteld. De bbp-groei, die 1,1% bedroeg in 2015, zou tot 1,3% stijgen in 2016. De particuliere consumptie, aangedreven door de daling van de energieprijzen en de stijging van de lonen, vormt de voornaamste drijfveer van die groei en zal ten grondslag liggen aan de voor 2016 en 2017 verwachte groeiversnelling. Door de koersdaling van de euro kon het land zijn uitvoer opdrijven, maar de toegenomen invoer die wordt veroorzaakt door de stijgende consumptie zou resulteren in een negatieve bijdrage van de netto-export. Het overheidstekort zou langzaam verder dalen van 3,7% van het bbp in 2015 tot 3,2% van het bbp in 2017.

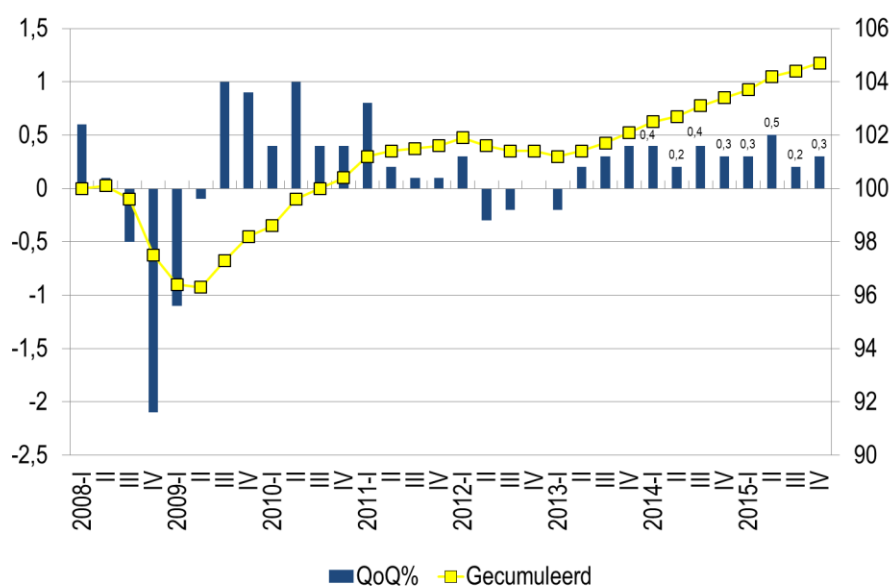
Nederland

In Nederland kwam de groei hoger uit dan in onze andere buurlanden, nl. op 2% in 2015, en zou hij op 2,1% uitkomen in 2016. Dankzij verbeteringen op de vastgoedmarkt stegen in Nederland de particuliere consumptie alsook de particuliere investeringen in vastgoed. Daardoor trok de economische groei aan van 1% in 2014 tot 2% in 2015. De particuliere consumptie, aangedreven door de loonstijging en het teruglopen van de werkloosheid, zou in de komende jaren de voornaamste drijfveer van de groei in Nederland moeten blijven.

1.3 Componenten van de Belgische groei

Uit de onderstaande grafiek valt op te maken dat de groei van het reële Belgische bbp, die werd ingezet vanaf het tweede kwartaal van 2013, zich tot op heden verder heeft doorgezet en 0,3% bedroeg in het vierde kwartaal van 2015. De gele curve geeft de ontwikkeling weer van het bbp, met als basis 100 en het eerste kwartaal van 2008 als referentie (=100). Eind 2015 ligt het bbp 4,7% boven het hoogste peil van vóór de crisis, dat was bereikt in het tweede kwartaal van 2008. Wel is sinds de crisis de samenstelling van het bbp veranderd. Zo bereikte de door de industrie gegenereerde reële toegevoegde waarde pas in 2015 het peil van voor de crisis, terwijl de dienstensector en de bouwsector resp. 8% en 12% boven hun peil van voor de crisis uitkomen.

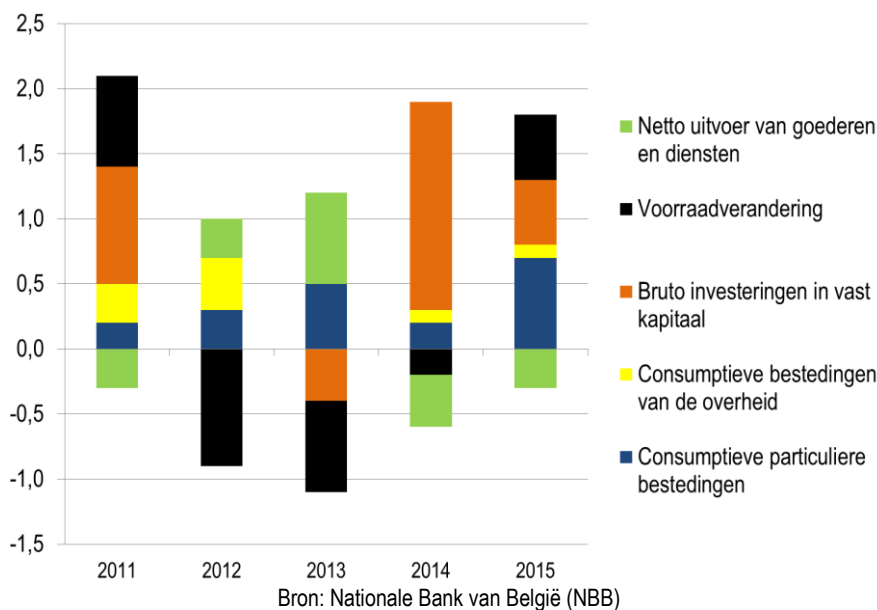
Grafiek 1-2: Groeipercentage van het reële Belgische bbp (gecumuleerd)

Bron: Nationale Bank van België (NBB)

In de onderstaande grafiek staan de bijdragen aan de groei weergegeven van de verschillende bbp-componenten volgens de bestedingsoptiek.

Grafiek 1-3: Bijdragen tot de groei van het reële Belgische bbp (in procentpunten)

De binnenlandse vraag

Met een stijging van 1,4% in 2015 levert de **particuliere consumptie** de voornaamste bijdrage tot de bbp-groei in 2015. Die stijging is gedeeltelijk het gevolg van de gedaalde olieprijs. Wegens de indexesprongen en de in de voorbije jaren getroffen loonbevroezingsmaatregelen zou volgens de vooruitzichten van de Europese Commissie de groei van de particuliere consumptie inkrimpen tot 0,9% in 2016.

De **finale consumptiebestedingen van de overheid** stegen met 0,3% in 2015, tegenover 0,6% in 2014. Die bestedingen droegen 0,1 procentpunt bij tot de bbp-groei.

Over het gehele jaar 2015 leverden de **investeringen** (bruto investeringen in vaste activa) een sterke bijdrage tot de groei. Die toename van de investeringen ging in het eerste kwartaal van 2015 vnl. uit van de bedrijven. Er valt te noteren dat de particuliere investeringen in 2014 reeds aanzienlijk waren gestegen t.g.v. eenmalige investeringen (licentie en schepen). Na een stijging met 5,7% in 2014 namen de investeringen in woongebouwen een goede start in 2015, maar liepen ze vanaf het tweede kwartaal reeds achteruit, en krompen ze uiteindelijk over het gehele jaar 2015 met 0,1%. In het laatste kwartaal van 2015 bedroegen de investeringen in woongebouwen 1,8% minder dan in het overeenkomstige kwartaal van het jaar voordien. Overigens bemerken wij dat de overheidsinvesteringen voor het tweede achtereenvolgende jaar in stijgende lijn gaan.

Na drie opeenvolgende jaren van daling hadden de **voorraden** in 2015 opnieuw een gunstige invloed op de economische groei.

De buitenlandse vraag

De **netto-uitvoer** van goederen en diensten klokt voor het tweede opeenvolgende jaar af met een negatief saldo en beknót de bbp-groei opnieuw met -0,3 procentpunt. De beperkte groei van de particuliere consumptie in 2016 zal de toename van de invoer fruisken en zorgen voor een positieve bijdrage van de handelsbalans tot de bbp-groei.

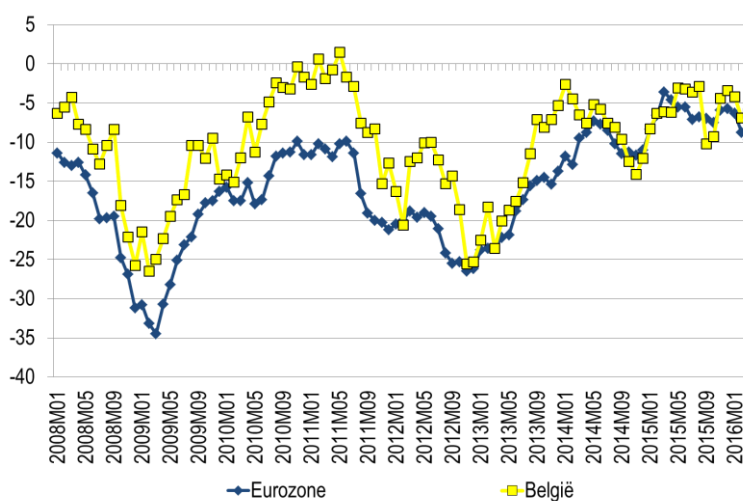
2 Consumptie

2.1 Consumentenvertrouwen

Door de EC uitgevoerde enquêtes hebben uitgewezen dat het vertrouwen van de consumenten in België en in Europa daalde sedert het vierde kwartaal van 2015. Die daling dient vnl. in verband te worden gebracht met de manier waarop consumenten het economische klimaat van de 12 daaropvolgende maanden waarnemen.

Het kleinere verschil tussen de curven van het consumentenvertrouwen in België en in de eurozone is te verklaren door een versterking van het consumentenvertrouwen in de zuidelijke landen van de eurozone. Wel dienen de uitgesproken verschillen in de ontwikkeling van het consumentenvertrouwen binnen de eurozone te worden onderstreept.

Grafiek 2-1: Consumentenvertrouwen in België en in de eurozone

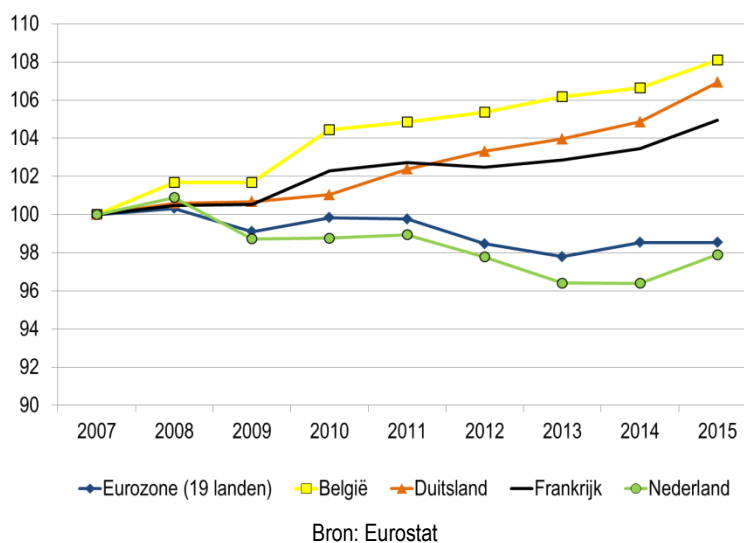

Bron: Eurostat

2.1 Finale consumptieve bestedingen van de huishoudens, beschikbaar inkomen en spaarquote

Over de periode 2007-2015 stegen de finale consumptieve bestedingen het meest in België (+7,7%). Nederland was ondanks een forse stijging in 2015 het land met de sterkste daling in diezelfde periode (-2%). Die uiteenlopende ontwikkelingen van de finale consumptieve bestedingen van de huishoudens moeten wel worden geduid met inachtneming van de demografische ontwikkelingen. Het bevolkingstal is immers het sterkst gestegen in België, t.w. met +5,5% over de periode 2007-2015, tegenover +3,3% in Nederland en +3,4% in Frankrijk. In Duitsland, waar de bevolking met slechts 0,7% is toegenomen over die periode, wordt in werkelijkheid de hoogste stijging van de particuliere consumptie per capita opgetekend.

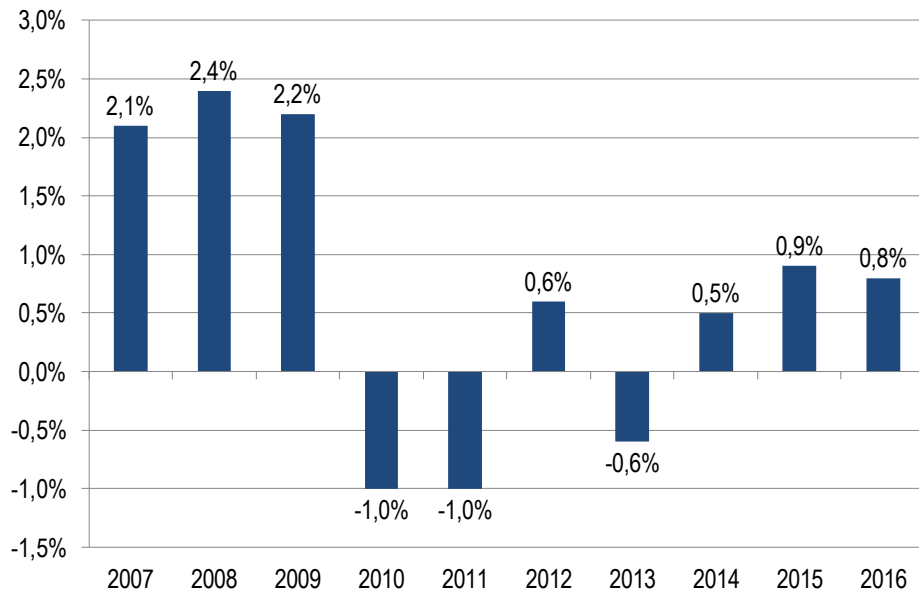

Grafiek 2-2: Finale consumptieve bestedingen van de huishoudens

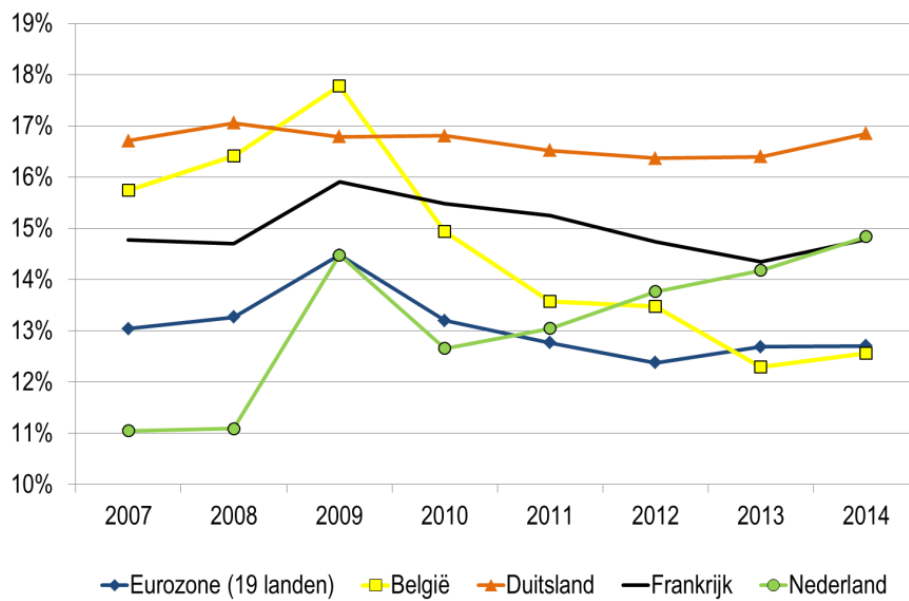
Tijdens de climax van de crisis in 2009 steeg het reëel beschikbaar inkomen van de particulieren op betekenisvolle wijze. Dit heeft te maken met het indexeringsmechanisme dat eind 2008 in werking is getreden, gekoppeld aan de negatieve inflatie in 2009. Ondanks die stijging van het reëel beschikbaar inkomen groeide de consumptie in de loop van 2009 slechts zwak, wegens de crisis die het consumentenvertrouwen had aangetast. Dat verminderde consumentenvertrouwen bij gelijktijdige verhoging van het reëel beschikbaar inkomen heeft een nieuwe stijging van de spaarquote teweeggebracht, die klom van 16,9% in 2008 tot 18,4% in 2009.

Na 2009 liep het reëel beschikbaar inkomen gedurende 4 opeenvolgende jaren gevoelig terug. Om hun consumptiepeil te handhaven, zijn de Belgen immers minder gaan sparen. Dit verschijnsel was meer uitgesproken in België dan in de buurlanden. Daardoor werd België, dat eerder het land was met de hoogste spaarquote van de huishoudens, in 4 jaar tijd het land met de laagste spaarquote van de huishoudens. Die schommelingen van de spaarquote maken het de huishoudens dus mogelijk om de groei van hun finale consumptieve bestedingen op peil te houden.

De stijging van het reëel beschikbaar inkomen in 2015 (+0,9%) komt gedeeltelijk voort uit de gedaalde olieprijs. Het Federaal Planbureau voorspelde in februari 2016 een iets zwakkere groei van het reëel beschikbaar inkomen voor 2016 (+0,9%), gecombineerd met een daling van de looninkomsten en een stijging van de winstuitkeringen. Die laatstgenoemde stijging vloeit o.m. voort uit verbeterde winstmarges, die gepaard gaan met gedaalde energieprijzen, lage financieringskosten en gedrukte loonkosten.

Grafiek 2-3: Ontwikkeling van het reëel beschikbaar inkomen

Bron: FPB

Grafiek 2-4: Bruto spaarquote

Bron: Eurostat

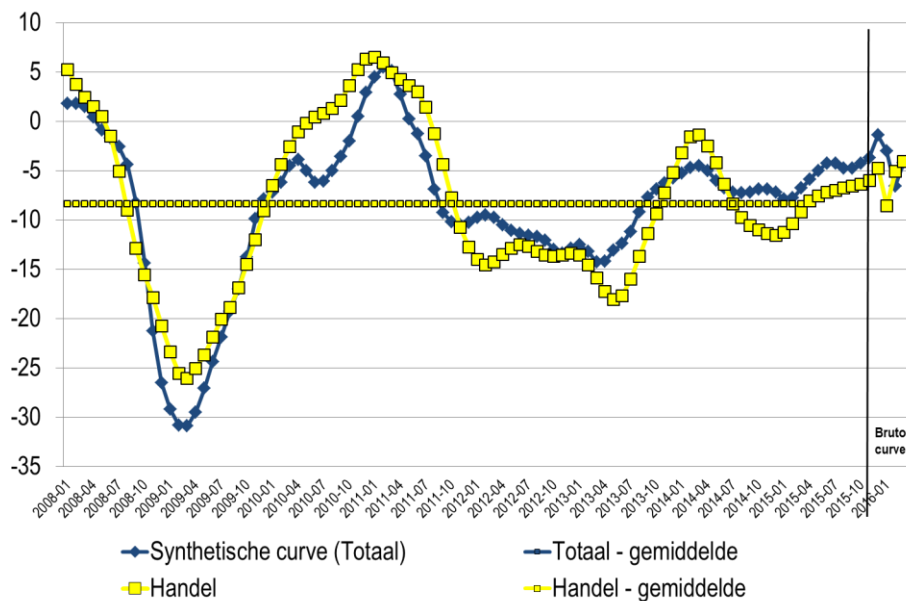
3 Conjunctuur in de handel

3.1 Conjunctuurcurve in de handel

De afgevlakte conjunctuurcurve in de handelssector, zoals weergegeven in grafiek 3-1, omvat de periode 2008, vanaf de aanvang van de economische en financiële crisis, tot november 2015, aangevuld met bruto gegevens voor de volgende 4 maanden.

In de periode juni 2013 - maart 2014 is de afgevlakte conjunctuurcurve in de handel aanhoudend opwaarts gericht, alvorens af te buigen tussen april 2014 en december 2014 en net onder het gemiddelde (berekend als het gemiddelde van de brutogegevens tussen januari 2008 en maart 2016) uit te komen. Het vertrouwen is weer toegenomen vanaf januari 2015 en bereikte een hoogtepunt in november 2015. Vanaf januari 2015 werd de terugkeer van het vertrouwen ook waargenomen bij de gezamenlijke bedrijfsleiders van de totale economie. De curve van de handel lijkt evenwel gevoeliger te zijn voor conjunctuurontwikkelingen. Behalve in 2009 (er is sprake van een drempel waaronder de courante en essentiële behoeften van de huishoudens moeten worden gedekt) heeft de curve van het vertrouwen in de handel immers sneller gereageerd op de conjunctuur (opwaarts of neerwaarts) dan de globale curve¹.

Grafiek 3-1: Conjunctuurcurve in de totale economie en in de handel² en gemiddeld peil (januari 2008- maart 2016)

Bron: NBB (Belgostat), conjunctuurenquêtes

De verslechtering van het vertrouwensklimaat die sinds april 2014 wordt opgetekend in de handel, wordt verklaard door de dalende prognoses rond zowel de vraag als de orders, terwijl het in 2015 waargenomen herstel bijna volledig wordt verklaard door de prognoses rond de vraag.

¹ Met een gewing van 5% is de invloed van de curve van de "Handel" op de globale synthetische curve zeer beperkt.

² Het gaat om producten aanwezig in de NACE-codes: 45, 46 en 47.

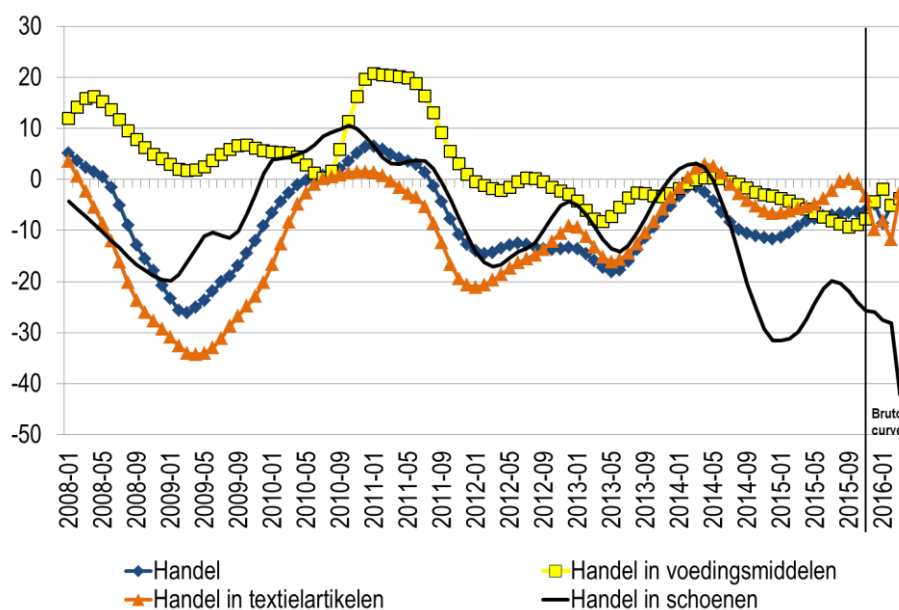
De laatste brutogegevens (december 2015 tot maart 2016) wijzen op een zekere stabiliteit van het vertrouwen, zowel voor de prognoses met betrekking tot de vraag als die met betrekking tot de orders. De prognoses met betrekking tot de werkgelegenheid blijven lichtjes stijgen na de lage niveaus die werden opgetekend in het midden van 2015.

De uitsplitsing naar subsector³ toont dat het door de afgevlakte curve gemeten ondernemingsklimaat in 2015 verbeterde voor het grootste deel van de handel in goederen (behalve voor de voedingsmiddelen en de handel in schoeisel). Ook voor de handel in textielartikelen ging de vertrouwenscurve weer in stijgende lijn in 2015 na het lage niveau dat werd waargenomen in december 2014.

Het vertrouwen in de "handel in voedingsmiddelen", de sector met de minst uitgesproken amplitudebewegingen, verslechterde vanaf mei 2014, bereikte in september 2015 het laagste niveau en ging vervolgens weer vooruit.

Het vertrouwen in de "handel in schoeisel" is sterk achteruitgegaan in de loop van 2014, steeg tijdelijk opnieuw in de eerste helft van 2015, waarna een nieuwe daling intrad. De brutogegevens van het eerste kwartaal van 2016 wijzen op een forse verslechtering van de vertrouwensindicator in deze subsector.

Grafiek 3-2: Conjunctuurcurven in de courante consumptiegoederen

Bron: NBB (Belgostat), conjunctuurenquêtes

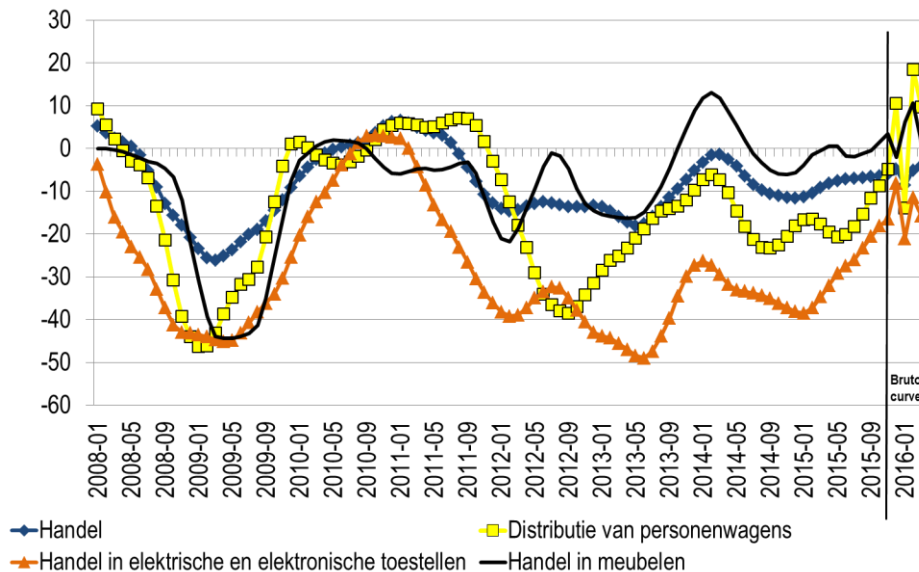
De afgevlakte vertrouwenscurve in de sector van de "handel in meubelen" ligt sinds 2013 op een hoger peil dan de vertrouwenscurve van de handel. Hoewel de bewegingen van deze curve aanzienlijkere amplitudes vertonen dan die van de curve van de handel, zijn de cycli gemeten aan de hand van de hoogtepunten en de laagtepunten gecorreleerd tussen de twee curven. Het vertrouwen ging achteruit in de tweede helft van 2014, kende een laagtepunt in 2014 en nam dan opnieuw toe.

³ Om de observatie te vergemakkelijken, werden de subsectoren "handel in voedingsmiddelen", "handel in schoeisel" en "handel in textielartikelen" gegroepeerd en "courante consumptiegoederen" genoemd, terwijl de subsectoren "handel in elektrische en elektronische apparatuur", "handel in meubelen" en "distributie van nieuwe personenwagens", "niet-courante consumptiegoederen" werden genoemd.

Na een forse verslechtering sinds 2010 situeerde het vertrouwen in de sector "Handel in elektrische en elektronische toestellen" zich op een lager niveau dan in de andere subsectoren. Sinds januari 2015 heeft het vertrouwen zich echter aanzienlijk hersteld en een hoger niveau bereikt in november 2015.

In de periode 2014-2015 verliep het vertrouwen in de "distributie van personenwagens" in drie stappen: een hoogtepunt in februari 2015 (onder invloed van het Autosalon van januari 2015) tussen twee laagtepunten (september 2014 en mei 2015), alvorens geleidelijk terug te stijgen in 2015 (in november 2015 werd het hoogste niveau opgetekend sinds december 2011).

Grafiek 3-3: Conjunctuurcurven in de niet-courante consumptiegoederen

Bron: NBB (Belgostat), conjunctuurenquêtes

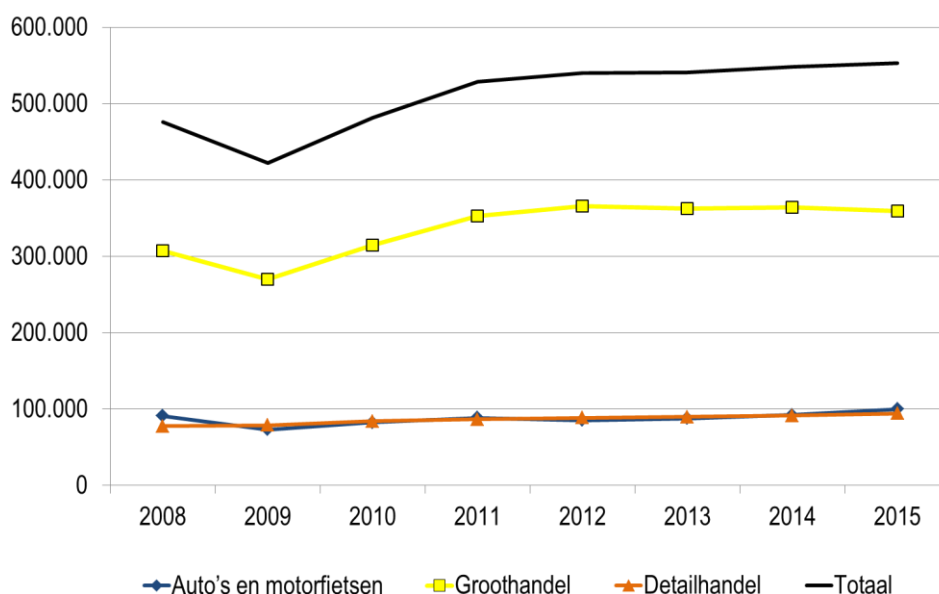
3.2 Omzet volgens de btw-gegevens⁴

In 2015 bedroeg de omzet van alle drie de sectoren waaruit de "Handel" bestaat, 553,4 miljard euro, d.i. een lichte stijging met 1% ten opzichte van het jaar ervoor, zij het in een trager tempo dan in 2014 en dan in de periode 2008-2015 (met een gemiddelde jaarlijkse stijging van 2,2%). Het gecumuleerde groeipercentage sinds 2008 is 16,2%, ondanks een daling met 11,2% op jaarbasis in 2009 en een stabilisering (+0,1%) in 2013.

Sinds 2008 is de omzet vooral gestegen in de groothandel (+16,8%) en in de detailhandel (+21,3%), terwijl het tot 2014 duurde voordat het niveau van 2008 weer werd bereikt in de handel in voertuigen (+10,2% sinds 2008, met name dankzij het herstel dat werd waargenomen in de afgelopen drie jaren).

⁴ Op basis van voorlopige gegevens

Grafiek 3-4: Omzet in de handel (in miljoenen euro's)

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens

Tabel 3-1: Totale omzet⁵

(in miljoenen euro's, verandering* in %)	NACE-code	Totale omzet								
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2008-2015
Auto's en motorfietsen	45	90.919	73.389	82.516	88.835	85.393	88.025	92.331	100.205	10,2%
T/T-1			-19,3%	12,4%	7,7%	-3,9%	3,1%	4,9%	8,5%	
Groothandel	46	307.497	270.202	314.893	352.821	365.770	362.710	364.202	359.015	16,8%
T/T-1			-12,1%	16,5%	12,0%	3,7%	-0,8%	0,4%	-1,4%	
Detailhandel	47	77.646	78.957	84.227	86.734	88.781	90.002	91.365	94.189	21,3%
T/T-1			1,7%	6,7%	3,0%	2,4%	1,4%	1,5%	3,1%	
Totaal	45-47	476.062	422.548	481.635	528.390	539.944	540.736	547.898	553.410	16,2%
T/T-1			-11,2%	14,0%	9,7%	2,2%	0,1%	1,3%	1,0%	

* In miljoenen euro's en in groeipercentage ten opzichte van het jaar ervoor

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens

Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (45)

De sector 45 "Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" noteerde een verdere versnelling van zijn omzetgroei op jaarbasis in 2015 (+8,5% tegenover +4,9% in 2014), met een totale verkoop van 100 miljard euro (100,2 miljard) tot gevolg. De sector kende zeer uitgesproken verkoopdalingen in 2009 (-19,3%) en meer gematigde in 2012 (-3,9%). Deze bedrijfstak bestaat hoofdzakelijk uit twee subsectoren. Zo boekte de subsector 45.1 "Handel in auto's", de meest invloedrijke sector in termen van gewicht, een omzetstijging van 9,1% in 2015 (een duidelijke versnelling ten opzichte van de stijgingen met +1,7% en +7,8% die werden opgetekend in 2013 en 2014), terwijl de subsector 45.3 "Handel in onderdelen en accessoires van auto's" een stijging met 10,5% vertoonde na de daling in 2014 (-1,7%). De subsector 45.2 "Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen", van geringer belang, liet voor het tweede jaar op rij minder goede prestaties optekenen in 2015 (-6,1%, na -6,6% in 2014).

⁵ Een uitsplitsing volgens de NACE-codes tot 3 cijfers is beschikbaar in de bijlage

Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen (46)

Sector 46 "Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" (doorgaans de "Groothandel" genoemd) boekte een lichte omzetsdaling in 2015 (-1,4% op jaarbasis tegenover +0,4% in 2014) en kwam uit op 359 miljard euro. Deze sector toonde hoge groeitempo's in 2010 (+16,5%) en 2011 (+12%), met name dankzij de resultaten van de belangrijkste subsector, t.w. 46.7 "Overige gespecialiseerde groothandel", die in de volgende jaren echter niet voortgezet konden worden. De omzet in subsector 46.7 daalde immers met 9,5% in 2015, een daling voor het derde jaar op rij, in het bijzonder onder invloed van de "Groothandel in brandstoffen" (46.71), waarin de verkoop met 24% daalde als gevolg van de daling van de prijzen van de energiegrondstoffen.

Subsector 46.4 "Groothandel in andere consumentenartikelen", de tweede qua gewicht, heeft een verkoopstijging van 9,4% gekend in 2015, d.i. een versnelling ten opzichte van 2014 (+2,3%). De positieve ontwikkeling van de verkoop van de subsector 46.46 "Groothandel in farmaceutische producten" ligt voornamelijk aan de basis van deze stijging (+14,4% in 2015 ten opzichte van 2014 en +59,4% sinds 2008). Subsector 46.43 "Groothandel in elektrische huishoudelijke apparaten" ziet zijn omzet voor het vierde jaar op rij dalen (-8,8% in 2015). De gecumuleerde afname in deze subsector sinds 2008 bedraagt 35,9%.

In de derde subsector, t.w. 46.3 "Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen", was de omzetgroei sterker in 2015 dan in 2014 (+1,7% tegenover +0,9% in 2014), mede als gevolg van prijsstijgingen in de subsectoren 46.31 "Groothandel in groenten en fruit" (+1% tegenover -3,3% in 2014, m.n. door een toename van de prijzen van onbewerkte voedingsmiddelen⁶), 46.38 "Groothandel in andere voedingsmiddelen, met inbegrip van vis en schaal- en weekdieren" (+12,1%, na de daling van 2014 (-1,1%)), en 46.35 "Groothandel in tabaksproducten", die de hele sector omhoogtrokken (+9,8% in 2015 na een stijging van +16,5% in 2014). Onder de subsectoren waaruit 46.3 "Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen" bestaat, genereert de verkoop van tabak de meeste inkomsten in België in de tussenhandel (9 miljard omzet).

Tot de subsectoren met teruglopende prestaties behoort met name 46.32 "Groothandel in vlees en vleesproducten"⁷ (-1,5%, de derde daling op rij). De daling in deze subsector wordt verklaard door een daling van de prijzen van bepaalde soorten vlees en door de supermarkten, die zich rechtstreeks bevoorraden bij de industrie, waardoor het aantal tussenpersonen in de keten vermindert.

De omzet daalde ook in 46.33 "Groothandel in zuivelproducten, eieren en spijsoliën en vetten" na twee jaren van groei, terwijl de handel in dranken (46.34) een nieuwe stijging optekende op jaarbasis (+5,2% in 2015).

De subsector 46.36 "Groothandel in suiker, chocolade en suikerwerk" knoopte weer aan met groei in 2015 (+12,0% tegenover -20,8% in 2014).

De omzet in de subsector 46.39 "Niet-gespecialiseerde groothandel in voedings- en genotmiddelen" ging er eveneens op achteruit (-13,5% tegenover een stabilisering in 2014).

⁶ Volgens het jaarverslag 2015 van het Prijzenobservatorium: "Waren de prijzen van niet-bewerkte levensmiddelen, na een daling van 1,3% in 2014, in 2015 opnieuw opwaarts gericht, met een gemiddelde inflatie van 2,1%."

⁷ Ondernemingen die actief zijn in de groothandel in vlees hebben uiteenlopende activiteiten en er kunnen veranderingen van NACE-code optreden die de resultaten beïnvloeden.

Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)

Het jaarlijkse groeitempo van de omzet van de sector 47 "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen" (doorgaans "Detailhandel" genoemd) versnelde in 2015 ten opzichte van de voorgaande jaren, wat de grootste stijging sinds 2010 opleverde (+3,1%), waardoor de verkoop op 94,2 miljard euro uitkwam.

De dominante subsector (41,4 miljard omzet in 2015), t.w. 47.1 "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels" noteerde een versnelling van het jaarlijkse groeitempo van de verkoop (+6,9% tegenover +3,6% in 2014). In het algemeen is de omzet van deze subsector gestaag gegroeid in de loop van de periode 2009-2015. Deze subsector bestaat hoofdzakelijk uit de subsector 47.11 "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen", waartoe de superettes en supermarkten behoren. In 2015 droeg de stijging van zijn omzet voor 2,7 procentpunten bij aan de totale groei van sector 47, d.i. 90% van de totale stijging. Sinds 2008 is de omzet er met 34,7% toegenomen.

De tweede subsector qua gewicht, 47.7 "Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels" kende een omzetversnelling (+2,1% tegenover 1,2% in 2014). De kledingsector boekte een omzetgroei in 2015 (van +1,1%, met +0,4% voor kleding (47.1) en 4,2% voor schoeisel (47.2)). De groei van de verkoop van verzorgings- en medische producten (47.73 + 47.74) was sterker in 2015 (+6,2%), na een groei van 4,8% in 2014.

Subsector 47.5 "Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels" noteerde een omzetstijging in 2015 (+1,2% op jaarbasis) na twee opeenvolgende jaren van daling. De detailhandel in producten voor binnenhuisinrichting in gespecialiseerde winkels (47.51 + 47.53 + 47.59) kende een omzetgroei in 2015 (+3,2%), die de daling van 2013 en van 2014 compenseerde. De subsector "Detailhandel in ijzerwaren, verf en glas in gespecialiseerde winkels" (47.52) ging voor het tweede jaar op rij achteruit, hoewel de daling minder uitgesproken was dan het jaar ervoor (-0,8% in 2015 tegenover -2,8% in 2014). De subsector 47.54 "Detailhandel in elektrische huishoudapparaten in gespecialiseerde winkels" zette het herstel (+0,5% in 2015) door dat werd ingezet in 2014 (+4,8%), na twee opeenvolgende jaren van achteruitgang.

Subsector 47.2 "Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels" zag zijn verkoop weer in stijgende lijn gaan (+1,9% in 2015) na de daling in 2014 (-1,3%). De opbrengsten uit de verkoop herstelden zich in sector 47.25 "Detailhandel in dranken in gespecialiseerde winkels" (+2,4% in 2015 tegenover -10,9% in 2014). De verkoop is zo goed als gestabiliseerd in tak 47.22 "Detailhandel in vlees en vleesproducten in gespecialiseerde winkels" (0,1% in 2015 tegenover 0,5% in 2014). Sinds 2012 is de verkoop van de detailhandel in voedings- en genotmiddelen minder dynamisch dan de verkoop van de "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen" (47.11). De verhouding tussen de omzet van 47.2 en 47.1 in 2015 is 12,3% (tegenover 14,8% in 2008), als gevolg van een verlies aan marktaandeel van de gespecialiseerde winkels ten voordele van de grote distributieketens. Behalve de handel in fruit en groenten, waarvan de verkoop sinds 2008 daalt, boeken nochtans alle subsectoren vooruitgang. De grootste stijgingen situeren zich in de handel in tabak (47.28) (+61,8%), gevolgd door de bakkerijen – banketbakkerijen (47.24) (+28,3%).

De omzetzijging in subsector 47.6 "Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels" zette zich voort met een vierde opeenvolgende daling (-2,0% in 2015), die echter werd ingedijkt door de opleving van de verkoop in subsector 47.64 "Detailhandel in sportartikelen in gespecialiseerde winkels" (+2,0% in 2015 en +14,6% in 2014). Subsector 47.62 "Detailhandel in kranten en kantoorbehoeften in gespecialiseerde winkels" trekt echter de hele subsector 47.6 omlaag met een verkoopdaling van 2,7% in 2015 en van 22% sinds 2011 (jaar waarin een hoogtepunt werd bereikt). Er wordt eveneens een daling waargenomen in 47.65 "Detailhandel in spellen en speelgoed in gespecialiseerde winkels" (-4,3%), na het lichte herstel in 2014 (+0,3%).

Wegens een verandering in de consumptiegewoonten voor muziek- en videoproducten zag de subsector 47.63 "Detailhandel in audio- en video-opnamen in gespecialiseerde winkels" zijn omzet in 2015 nogmaals krimpen (-36,7%, wat neerkomt op een gecumuleerde daling van -83% tussen 2008 en 2015).

In subsector 47.9 "Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel" ging de verkoop terug in stijgende lijn in 2015 (+10,9%) na een terugval met 15,3% in 2014.

Subsector 47.91 "Detailhandel via postorderbedrijven of via internet" blijft jaar na jaar positieve omzetzijgingen optekenen (+36,2% in 2015, waardoor de gecumuleerde stijging sinds 2008 op 172,6% komt). Opgemerkt moet worden dat de ontwikkeling van de elektronische handel van de grote winkelketens niet opgenomen is in deze NACE-code. De omzet gegenereerd door de verkoop via online shops van gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde winkels die over een fysieke winkel beschikken (bv. VANDEN BORRE) wordt immers opgenomen in de belangrijkste NACE-code van de keten. Subsector 47.91 "Detailhandel via postorderbedrijven of via internet" wordt voornamelijk vertegenwoordigd door ondernemingen die actief zijn in postorderverkoop, met name via een catalogus (bv. La Redoute).

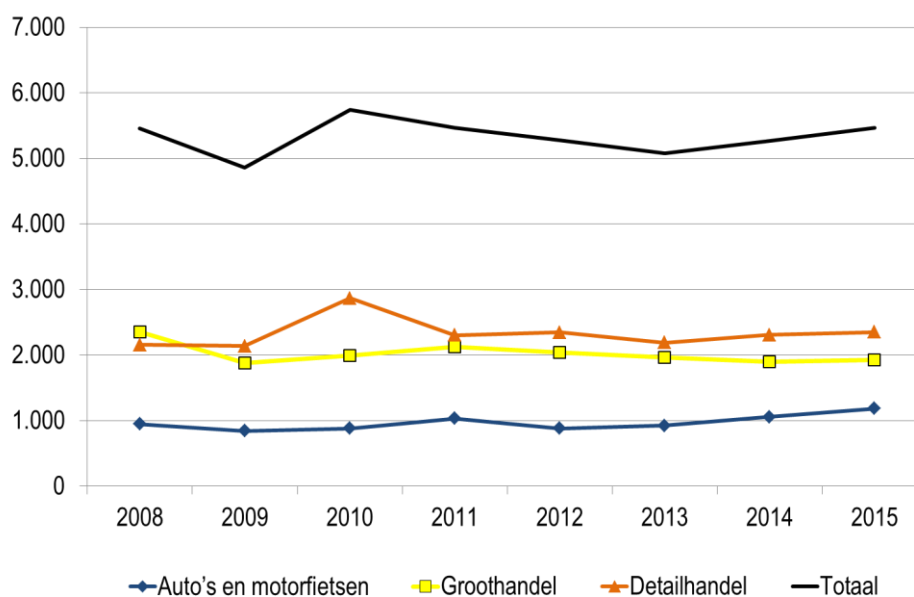
Sector 47.4 "Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels" zag zijn omzet krimpen met 12,8% in 2015 (de sterkste daling die in 2015 werd opgetekend bij de subsectoren (NACE-code met 3 cijfers)). Sinds 2008 bereikte de gecumuleerde achteruitgang bijna 30% (-28,1%).

Sector 47.8 "Markt- en straathandel" toont een mooie verkoopdynamiek en kende opnieuw een stijging in 2015 (+1,8% in 2015 en +24% sinds 2008). Het relatieve gewicht van deze subsector in de totale omzet blijft echter marginaal.

3.3 Investerings volgens de btw-gegevens⁸

De investeringen⁹ in de hele handelssector hebben in 2015 (+3,8%) de opwaartse beweging van 2014 (+3,7%), na drie opeenvolgende jaren van daling, voortgezet. Na de opleving in 2010 namen de investeringen in de handelssector immers af tussen 2011 en 2013, zij het met verschillen in omvang tussen de drie sectoren. Het jaar 2010 werd gekenmerkt door een forse versnelling van de aankopen van activa in sector 47 "Detailhandel", gevolgd door een krimp in 2011. Vanaf 2008 stegen de investeringen in de "Verkoop en reparatie van voertuigen" (+25,2%) en in de "Detailhandel" (+9,1%), maar daalden ze in de "Groothandel" (-0,2%).

Grafiek 3-5: Investerings in de handel (in miljoenen euro's)

Bron: AD Statistiek-Statistics Belgium

Tabel 3-2: Totale investeringen

(in miljoenen euro's, verandering* in %)	NACE-code	Investerings								
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2008-2015
Auto's en motorfietsen	45	949	844	881	1.033	883	927	1.060	1.188	25,2%
T/T-1			-11,0%	4,3%	17,3%	-14,6%	5,1%	14,3%	12,1%	
Groothandel	46	2.350	1.876	1.993	2.131	2.043	1.963	1.898	1.928	-18,0%
T/T-1			-20,2%	6,2%	6,9%	-4,1%	-3,9%	-3,3%	1,6%	
Detailhandel	47	2.156	2.137	2.871	2.303	2.348	2.192	2.312	2.352	9,1%
T/T-1			-0,9%	34,3%	-19,8%	2,0%	-6,7%	5,5%	1,8%	
Totaal	45-47	5.456	4.857	5.744	5.467	5.274	5.082	5.269	5.469	0,2%
T/T-1			-11,0%	18,3%	-4,8%	-3,5%	-3,6%	3,7%	3,8%	

*In miljoenen euro's en in groeipercentage ten opzichte van het jaar ervoor

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens

⁸ Op basis van voorlopige gegevens

⁹ De statistieken van de uitgaven inzake investeringen zijn niet cyclisch en kunnen belangrijke en specifieke investeringen bevatten waardoor het volgende jaar de facto dalende basiseffecten gegenereerd worden.

Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen (45)

De investeringen in deze sector hebben het herstel voortgezet dat in 2013 een aanvang nam. De groei van de investeringen bereikte 12,1% in 2015. Deze dynamiek wordt verklaard door het herstel van de uitgaven in de subsectoren 45.1 "Handel in auto's" (+14,9% in 2015) en 45.3 "Handel in onderdelen en accessoires van auto's" (+29,6% in 2015 tegenover -6,8% in 2014).

Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen (46)

Voor het eerst sinds 2011 deed de groothandel grotere investeringen dan het jaar ervoor (+1,6%), met name in subsectoren 46.3 "Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen" (+4,4%), dankzij de investeringen in de subsector 46.34 "Groothandel in dranken" (+26,3%), en 46.7 "Overige gespecialiseerde groothandel" (+7,4%), beïnvloed door de sterke vooruitgang van 46.72 "Groothandel in metalen en metaalertsen" (stijging van +81,5% in 2015).

De dominante subsector in de groothandel, t.w. tak 46.6 "Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren", kende opnieuw een terugval van de investeringen in 2015. Hoewel de vermindering in 2015 zeer klein was (-0,2%), is de daling die sinds 2008 wordt vastgesteld aanzienlijker (-24,5%).

De uitgaven inzake activa namen met 9,8% af in 2015 in subsector 46.4 "Groothandel in consumentenartikelen", met name door de krimp in tak 46.43 "Groothandel in elektrische huishoudelijke apparaten" en 46.46 "Groothandel in farmaceutische producten".

Na vier opeenvolgende jaren van daling namen de investeringen terug toe in subsector 46.1 "Handelsbemiddeling" (+3,4%), terwijl de in 2014 ingezette stijging in de subsector 46.2 "Groothandel in landbouwproducten en levende dieren" werd voortgezet (+11,5% in 2015) onder invloed van subsector 46.21 "Groothandel in granen, ruwe tabak, zaden en veevoeders" (+17,6% in 2015).

Subsector 46.5 "Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur" toont traditioneel sterke jaarlijkse schommelingen in het investeringstempo en het niveau daarvan daalde met 57,8% sinds 2008.

Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)

Na een daling van de investeringen in 2013 (-6,7% op jaarbasis) gingen deze laatste weer in stijgende lijn in 2014 (+5,5%) en 2015 (+1,8%) in de sector van de detailhandel, vooral onder impuls van de uitgaven in de invloedrijkste subsector, t.w. tak 47.1 "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels", die een duidelijke groei in de aankopen van activa optekende (16,6% in 2014 en 2% in 2015), na weliswaar een achteruitgang in 2013 (-14,7%).

De investeringen in subsector 47.2 "Detailhandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels" zijn weer aangetrokken (+12,6% ten opzichte van 2014), na te zijn gedaald gedurende de drie voorgaande jaren.

Na zes jaar van opeenvolgende dalingen in subsector 47.4 "Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels" knoopten de investeringen in 2015 weer aan met een opwaartse trend (+32,3% op jaarbasis). De daling sinds 2008 is echter uitgesproken (-28,9%) en in lijn met die in de groothandel in dergelijke producten, die aan het instorten is (-57,8%, zie hierboven).

Subsector 47.5 "Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels" investeerde minder in 2015 dan in 2014 (-4,5% tegenover +16,5% in 2014). Sinds 2008 is de groei van de investeringen echter negatief (-4,8%).

De subsector 47.6 "Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels" deed eveneens minder investeringen in 2015 (-9,7%), wat overeenkomt met een vermindering met 41,6% sinds 2008.

De investeringen in de subsector 47.7 "Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels" zijn teruggelopen in 2015 (-0,6%). Het was vooral de subsector van de kleding (47.71 + 47.72) die de sector naar beneden trok, terwijl de omzet voor verzorgings- en medische producten (47.73 + 47.74) duidelijk toenam (+8,9% in 2015, of +25% sinds 2008).

3.4 Werkgelegenheid

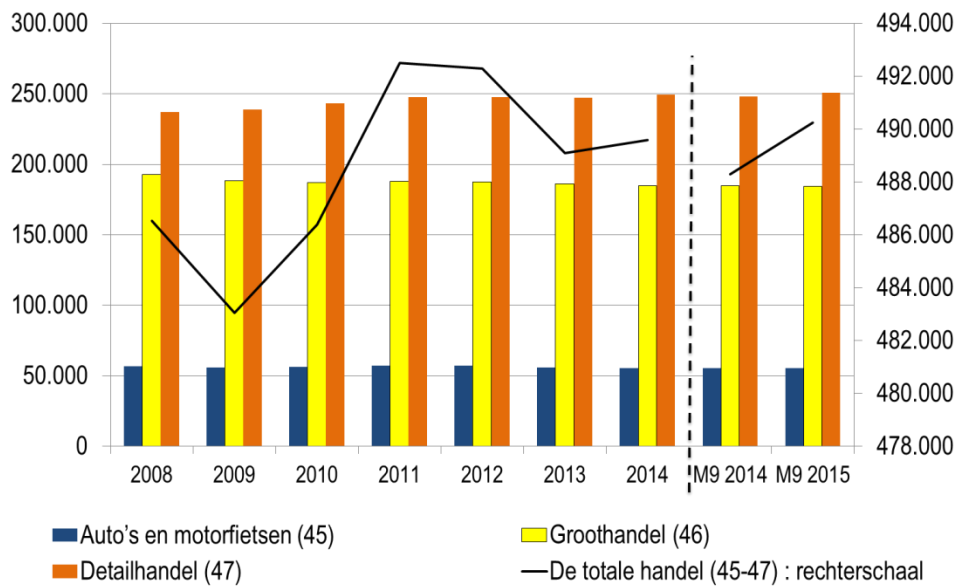
Het aantal arbeidsplaatsen¹⁰ in de hele sector van de handel was vrijwel stabiel in de periode 2008-2014 en ging van 486.538 arbeidsplaatsen in 2008 naar 489.591 arbeidsplaatsen. De sector van de handel tekende pieken op in 2011 (met 492.511 arbeidsplaatsen) en 2012 (met 492.285 arbeidsplaatsen). In de loop van de eerste negen maanden van 2015 was de sector goed voor gemiddeld 490.247 arbeidsplaatsen, d.i. een lichte stijging (0,4%) ten opzichte van de eerste negen maanden van 2014, waarin er gemiddeld 488.295 arbeidsplaatsen waren.

Deze toename van het aantal arbeidsplaatsen in de eerste negen maanden van 2015 is het gevolg van de ontwikkeling in de detailhandel, die een stijging van 1,0% kende ten opzichte van de overeenkomstige periode van 2014. De andere twee takken van de sector, namelijk de "Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" en de "Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen", tekenden een lichte daling van de werkgelegenheid op tussen M9 2014 en M9 2015, van respectievelijk 0,3% en 0,04%.

---

¹⁰ Dit zijn gecentraliseerde gegevens van de RSZ. De statistiek van het aantal bezette arbeidsplaatsen aan het einde van een kwartaal bestaat uit het tellen van het aantal werknemers in dienst bij elke werkgever aan het einde van een kwartaal. Werknemers die aan het einde van een kwartaal bij meerdere werkgevers in dienst zijn, worden meermaals geteld. Het verschil tussen het aantal arbeidsplaatsen en het aantal tewerkgestelde werknemers is uitsluitend te wijten aan de werknemers die bij meerdere werkgevers in dienst zijn.

Werknemers die meerdere functies tegelijk uitoefenen bij eenzelfde werkgever (of die meerdere statuten of meerdere contracten hebben) nemen slechts een arbeidsplaats in. Alleen de kenmerken van de hoofdprestatie worden in aanmerking genomen. Deze laatste zal analoog worden geselecteerd aan de hoofdprestatie van de tewerkgestelde werknemer. Dit geval wordt het vaakst aangetroffen in de onderwijssector.

Grafiek 3-6: Aantal arbeidsplaatsen in de handel

Bron: Gecentraliseerde statistieken RSZ, in arbeidsplaatsen

Zowel grafiek 3-6 als tabel 3-3 tonen dat de subsector "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)" de belangrijkste werkgever is in de handelssector. In de eerste negen maanden van 2015 was deze sector goed voor 51,3% van de totale werkgelegenheid in de handel (tegenover 50,8% in M9 2014), gevolgd door de subsector "Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen (46)" met een relatief aandeel van 37,7% in M9 2015 (tegenover 37,9% in M9 2014).

Tabel 3-3: Aantal arbeidsplaatsen in de handel

Nace-code	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	M9 2014	M9 2015
Auto's en motorfietsen	45	56.907	55.843	56.351	57.352	56.997	55.911	55.416	55.385
			-1,9%	0,9%	1,8%	-0,6%	-1,9%	-0,9%	-0,04%
Groothandel	46	192.631	188.519	186.836	187.702	187.493	186.013	184.819	184.321
			-2,1%	-0,9%	0,5%	-0,1%	-0,8%	-0,6%	-0,29%
Detailhandel	47	237.000	238.687	243.202	247.457	247.796	249.357	248.038	250.541
			0,7%	1,9%	1,7%	0,1%	-0,3%	0,9%	1,01%
Totaal	45-47	486.538	483.048	486.389	492.511	492.285	489.082	488.295	490.247
			-0,7%	0,7%	1,3%	0,0%	-0,7%	0,1%	0,40%

Het opgegeven percentage toont het verloop ten opzichte van de voorgaande periode.

Bron: Gecentraliseerde statistieken RSZ, in arbeidsplaatsen

Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (45)

In de periode 2008-2014 verloor sector 45 "Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" 1.491 arbeidsplaatsen. Na een piek in 2011 (met 57.352 arbeidsplaatsen) kende deze subsector van de handel een geleidelijke daling van het aantal arbeidsplaatsen en kwam hij uit op 55.385 arbeidsplaatsen in de eerste negen maanden van 2015. Subsector 45.1 "Handel in auto's", de belangrijkste werkgever in de sector "Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (45)", verklaart dit ontwikkelingsprofiel. Tussen het derde kwartaal van 2008 en het derde kwartaal van 2015 gingen immers 2.626 arbeidsplaatsen verloren, wat neerkomt op een afname van 7,5%. In de loop van het derde kwartaal van 2015 werden 207 banen geschrapt ten opzichte van dezelfde periode in 2014.

Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen (46)

Sector 46 "Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" kende ook een neerwaartse trend in de periode 2008-2014. Het personeelsbestand van de sector daalde met 4,1%, om van 192.631 banen in 2008 naar 184.819 banen te gaan, wat neerkomt op een verlies van 7.812 arbeidsplaatsen. In de loop van de eerste negen maanden van 2015 telde de subsector gemiddeld 184.321 arbeidsplaatsen, d.i. een lichte daling van 0,3% (d.w.z. 529 arbeidsplaatsen minder) ten opzichte van de eerste negen maanden van 2014 waarin er gemiddeld 184.850 arbeidsplaatsen waren.

Tussen de eerste negen maanden van 2008 en de eerste negen maanden van 2015 gingen gemiddeld 8.412 arbeidsplaatsen verloren, wat neerkomt op een krimp van 4,4% voor alle subsectoren samen. Het meest invloedrijk in termen van gewicht zijn de subsector 46.4 "Groothandel in consumentenartikelen" (-4.592 banen, ofwel -8,4%) en 46.6 "Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren" (-2.735 banen, ofwel -6,4%).

Over een recentere periode (tussen M9 2014 en M9 2015) nam de werkgelegenheid af in de "Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (46)", met 529 arbeidsplaatsen minder. Met uitzondering van subsector 46.1 "Handelsbemiddeling" hebben alle subsectoren van de groothandel banen verloren tijdens de onderzochte periode.

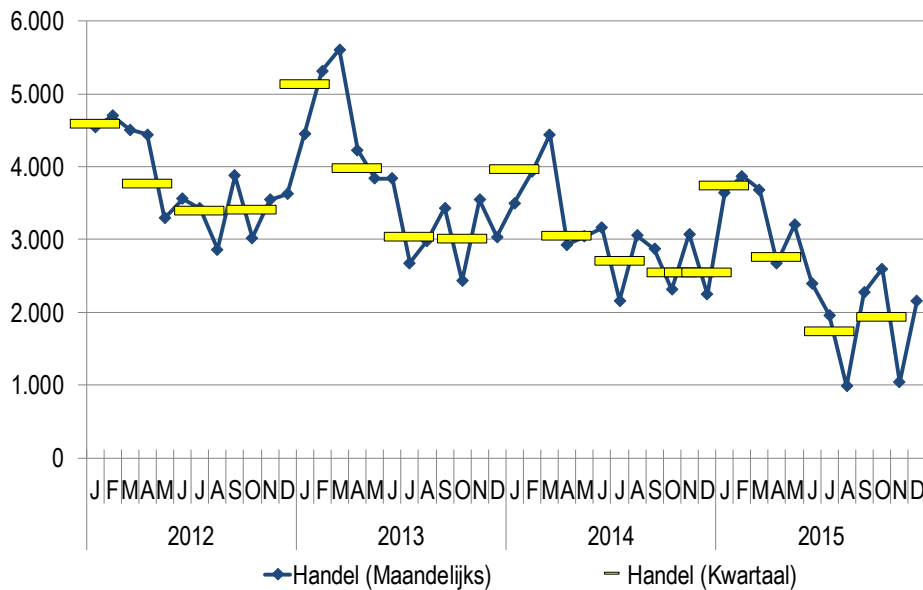
Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)

Sector 47 "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen" wordt gekenmerkt door een groot aantal arbeidsplaatsen, dat door de jaren heen gunstig geëvolueerd is. Tijdens de eerste negen maanden van 2015 telde deze subsector van de handel 250.541 arbeidsplaatsen, d.i. een vooruitgang met 6,2%, goed voor 14.583 extra banen ten opzichte van de eerste negen maanden van 2008.

De arbeidsplaatsen werden voornamelijk gecreëerd in de volgende twee subsectoren: 47.1 "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels" (+6.814 arbeidsplaatsen) en 47.7 "Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels" (+7.355 arbeidsplaatsen), goed voor een stijging met 97,2% van het aantal banen (+14.583 arbeidsplaatsen). Tussen M9 2014 en M9 2015 heeft de sector 2.503 nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd (+1,0%), met nog steeds bovenaan de lijst de subsectoren 47.1 "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels" en 47.7 "Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels".

3.5 Tijdelijke werkloosheid in de handel

Grafiek 3-7: Tijdelijke werkloosheid in de handel¹¹

Bron: Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, in VTE

Grafiek 3-7 wijst op de aanwezigheid van een seizoensgebonden karakter¹². Het aantal voltijdequivalenten (vte's) dat gebruik maakte van het stelsel van tijdelijke werkloosheid is in 2015 gedaald ten opzichte van 2014 en bereikte het laagste niveau sinds 2012. Gemiddeld daalde het aantal vte's die gebruik maakten van het stelsel van tijdelijke werkloosheid tussen 2014 en 2015 met 2.086.

Net als in 2014 (ten opzichte van 2013) werd in alle kwartalen van 2015 een afname van de tijdelijke werkloosheid in vergelijking met de overeenkomstige periode van het jaar ervoor genoteerd.

In het vierde kwartaal van 2015 nam het aantal tijdelijk werklozen jaar-op-jaar af met 614 personen en bedroeg het 1.931 vte's, d.i. het laagste niveau sinds 2012. Wegens de verhoogde arbeidsvraag in het kader van de eindejaarsfeesten (uitzendkrachten, arbeidsovereenkomsten van bepaalde duur...) wordt in het laatste kwartaal systematisch een daling van de tijdelijke werkloosheid opgetekend.

¹¹ Volgens de RSZ is de titel van de categorie: Groothandel / Recuperatie / Handelsbemiddelaars / Detailhandel.

¹² De tijdelijke werkloosheid kent een seizoensgebonden verloop. Het gebruik van tijdelijke werkloosheid stijgt in het eerste kwartaal van het jaar, terwijl het in het vierde kwartaal het laagste peil bereikt. Deze indicator dient dan ook van jaar tot jaar bekeken te worden.

3.6 Ondernemerschap¹³

3.6.1 Oprichtingen, schrappingen en onderwerpingen¹⁴ van ondernemingen

Volgens de voorlopige gegevens voor 2015 vertoont de sector van de handel een nettogroei¹⁵ van het aantal ondernemingen van 0,8%, terwijl hij een nettoverlies van 1.115 ondernemingen kende in 2014. De oprichtingen van ondernemingen in 2015 worden gedreven door de subsector “Handel in en reparatie van auto’s en motorfietsen (45)”, die een nettogroei van ondernemingen optekende, in tegenstelling tot de sectoren “Groothandel, met uitzondering van de handel in auto’s en motorfietsen (46)” en “Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto’s en motorfietsen (47)”, die met meer schrappingen dan oprichtingen hadden af te rekenen, waardoor het totale aantal ondernemingen in de handel daalde met respectievelijk 0,2% en 0,1% eenheden.

Tabel 3-4: Demografie van de ondernemingen

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Btw-plichtige ondernemingen	179.561	177.767	177.010	176.881	177.065	176.013	174.774	(*)
		-1,0%	-0,4%	-0,1%	0,1%	-0,6%	-0,7%	(*)
Oprichtingen	12.161	12.252	13.083	12.986	12.874	12.917	13.545	(*)
		0,7%	6,8%	-0,7%	-0,9%	0,3%	4,9%	(*)
Schrappingen	13.096	13.551	13.092	12.877	12.779	13.788	14.660	(*)
		3,5%	-3,4%	-1,6%	-0,8%	7,9%	6,3%	(*)
Net nieuw	-935	-1.299	-9	109	95	-871	-1.115	(*)

(*): Voorlopige en dus niet publiceerbare gegevens

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

Handel in en reparatie van auto’s en motorfietsen (45)

In 2015 steeg het aantal oprichtingen van ondernemingen in de subsector “Handel in en reparatie van auto’s en motorfietsen (45)” ten opzichte van 2014 en daalde het aantal geschrapte ondernemingen op jaarbasis. Van de in 2015 opgerichte ondernemingen bestond 84,3% uit eerste onderwerpingen en 15,7% uit wederonderwerpingen. De subsector boekte dus een nettogroei van het aantal ondernemingen gelijk aan 18,9% van het aantal nieuwe oprichtingen in 2015, waarvan 88,7% in de subsectoren 45.1 “Handel in auto’s” (46,9% van de nieuwe oprichtingen) en 45.2 “Onderhoud en reparatie van auto’s” (41,8% van de nieuwe oprichtingen).

¹³ De gegevens voor 2015 zijn voorlopig en konden bijgevolg niet worden opgenomen in tabel 3-4.

¹⁴ AD Statistiek – Statistics Belgium: de btw-plichtigen zijn entiteiten die de hoedanigheid van btw-plichtige hebben op 31 december van het beschouwde jaar. Omgekeerd omvatten de oprichtingen (onderwerpingen) de entiteiten die de hoedanigheid van btw-plichtige hebben op 31 december van het beschouwde jaar, terwijl zij deze hoedanigheid niet hadden op 31 december van het voorgaande jaar. Het kan al dan niet om nieuwe btw-plichtigen gaan.

Terwijl deze maandelijkse cijfers alle levensgebeurtenissen van een btw-plichtige (eerste onderwerpingen, schrappingen, wederonderwerpingen, emigraties en immigraties) bevatten, zijn de gegevens die jaarlijks worden verstrekt voor de jaren 2008 en daarna gebaseerd op een vergelijking van jaarlijkse “opnames” van 31 december van elk jaar. Hieruit volgt dat voor een bepaald jaar het aantal “oprichtingen” of “schrappingen” in de jaarlijkse statistieken noodzakelijkerwijs lager is dan de som van de oprichtingen of schrappingen in de maandelijkse statistieken. Alleen de aantallen van de actieve ondernemingen op 31 december van elk jaar komen overeen tussen de twee statistieken.

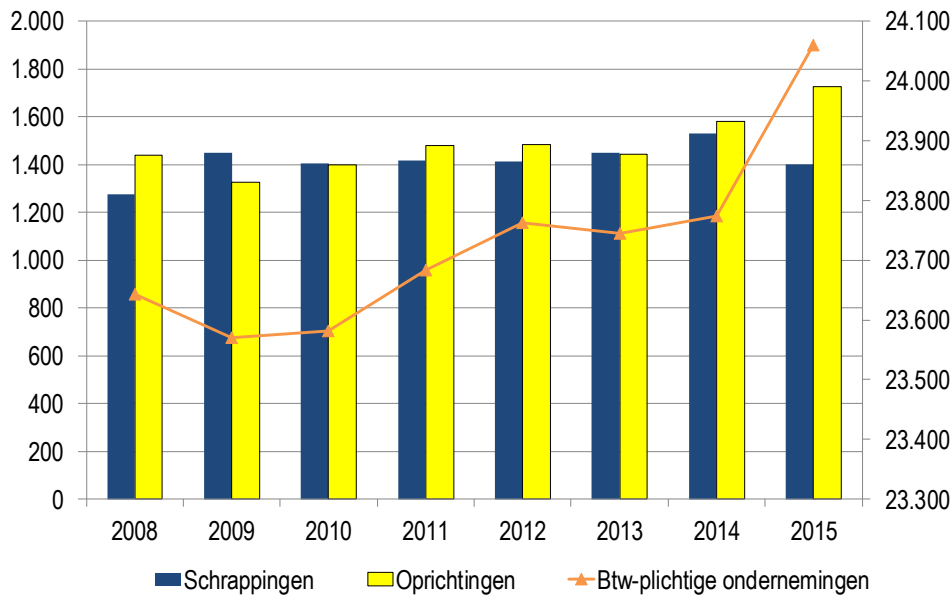
De schrappingen omvatten de entiteiten die niet meer ingeschreven zijn in de btw-registers op 31 december van het beschouwde jaar, terwijl ze dat wel waren op 31 december van het voorgaande jaar. Het kan al dan niet gaan om btw-plichtigen die hun activiteiten definitief stopzetten. Alleen de hoedanigheid van btw-plichtige is weggefallen tussen de twee “opnames” van het register.

¹⁵ Het verschil tussen de bedrijven die werden opgericht en de bedrijven die hun activiteiten hebben stopgezet, is positief. Er is sprake van een nettocreatie van ondernemingen.

Het aantal btw-plichtige (of actieve) ondernemingen in 2015 steeg ook ten opzichte van de 23.774 btw-plichtige ondernemingen die opgetekend werden in 2014. Deze toename van het aantal ondernemingen wordt bijna volledig verklaard door de subsector 45.1 "Handel in auto's", die goed was voor 78,0% van deze groei van 2014 tot 2015.

Grafiek 3-8: Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector 45

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

Groothandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (46)

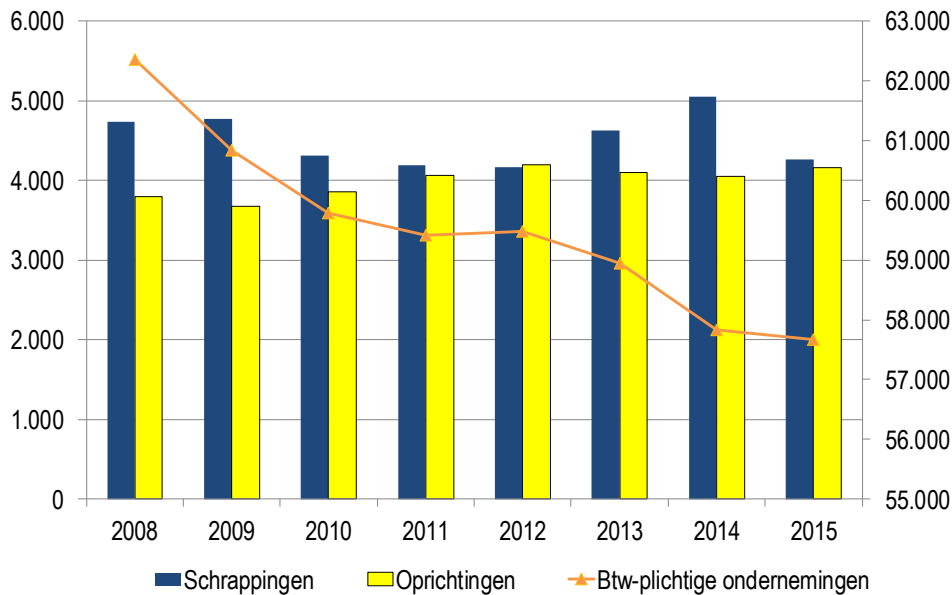
Het aantal oprichtingen van ondernemingen in de subsector "Groothandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (46)" nam in 2015 toe ten opzichte van 2014, terwijl dat van de schrappingen van ondernemingen daalde. Van de in 2015 opgerichte ondernemingen bestond 84,2% uit eerste onderwerpen en 15,8% uit wederonderwerpen. Hoewel het aantal schrappingen lager is dan dat van 2014, noteerde de subsector in 2015 meer schrappingen dan oprichtingen, met een negatief nettosaldo van oprichtingen (nettoschrapping) van 2,3% van het aantal opgetekende schrappingen in 2015 tot gevolg.

Van de nieuwe oprichtingen van ondernemingen in 2015 deed 88,4% zich voor in de volgende vier subsectoren: 46.1 "Handel in auto's" (51,1% nieuwe ondernemingen), 46.4 "Groothandel in consumentenartikelen" (16,0% nieuwe ondernemingen), 46.7 "Overige gespecialiseerde groothandel" (10,7% nieuwe ondernemingen) en 46.3 "Groothandel in voedings- en genotmiddelen" (10,6% nieuwe ondernemingen).

De eerste drie genoemde subsectoren, namelijk 46.1 "Handel in auto's", 46.4 "Groothandel in consumentenartikelen" en 46.7 "Overige gespecialiseerde groothandel", registreerden ook het grootste aantal schrappingen, met respectievelijk 47,0%, 18,2% en 11,3%, goed voor 76,5% van de schrappingen die werden opgetekend in 2015.

In 2015 heeft de sector, zoals elk jaar, behalve in 2012 waarin de sector 67 extra onderwerpen had opgetekend, opnieuw enkele ondernemingen verloren ten opzichte van 2014. Zo gaan in 2015 alle subsectoren (NACE met 3 cijfers), behalve de subsectoren 46.1 "Handelsbemiddeling" en 46.3 "Groothandel in voedings- en genotmiddelen", achteruit op jaarbasis en komt 78,0% van de in 2015 waargenomen verliezen van ondernemingen van subsector 46.4 "Groothandel in consumentenartikelen" (62,8%) en van subsector 46.2 "Groothandel in landbouwproducten en levende dieren" (15,2%). Deze verschillende resultaten verklaren gedeeltelijk de daling van de werkgelegenheid in de groothandel waarvan sprake was in de vorige paragraaf.

Grafiek 3-9: Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector 46

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)

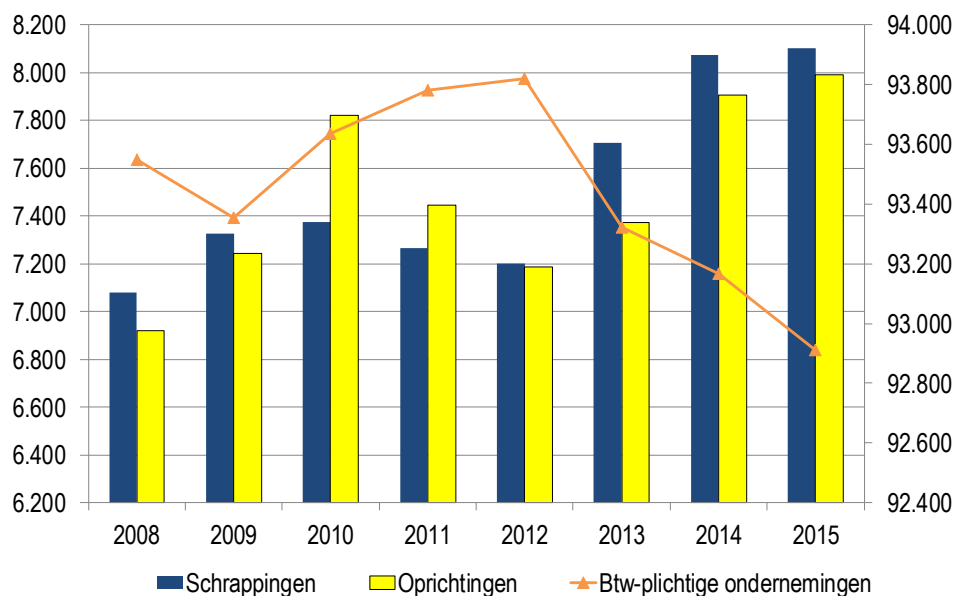
In 2015 steeg het aantal oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in de sector "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)" ten opzichte van 2014. Van de in 2015 opgetekende oprichtingen werd 85,1% opgenomen in de categorie "eerste onderwerpen" en 14,9% in de categorie "wederonderwerpen". Hoewel de oprichtingen en de schrappingen in 2015 zijn gestegen op jaarbasis, liet de sector meer schrappingen dan oprichtingen optekenen. Bijgevolg had de sector in 2015 een negatief nettosaldo van oprichtingen (nettoschrapping) dat 1,4% van het aantal in 2015 geregistreerde schrappingen van ondernemingen bedroeg.

Van de nieuwe oprichtingen in 2015 behoort 61,2% van de ondernemingen tot de subsectoren 47.7 "Overige kleinhandel in gespecialiseerde winkels" (28,9%), 47.9 "Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel" (19,9%) en 47.2 "Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels" (12,4%). De schrappingen in 2015 deden zich vooral voor in de subsectoren 47.7 "Overige kleinhandel in gespecialiseerde winkels" (32,4%), 47.8 "Markt- en straathandel" (16,8%), 47.2 "Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels" (11,8%) en 47.5 "Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels" (9,9%), samen goed voor 70,9% van de in 2015 geregistreerde schrappingen.

Het aantal actieve (btw-plichtige) ondernemingen in de sector 47 “Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto’s en motorfietsen” daalde in 2015 ten opzichte van 2014. De sector blijkt door de jaren heen relatief stabiel in termen van aantal btw-plichtige ondernemingen, maar hierachter gaan verschillen tussen de subsectoren schuil.

Slechts twee subsectoren, t.w. 47.9 “Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel” en 47.8 “Markt- en straathandel”, gaven immers een toename van de groep van btw-plichtige ondernemingen tussen 2008 en 2015 te zien. De andere subsectoren tekenden tijdens de beschouwde periode een daling op, waarvan de meest toonaangevende, in termen van percentage van de totale daling van het aantal btw-plichtige ondernemingen in de periode 2008-2015, de subsectoren 47.5 “Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels” (-24,1%), 47.4 “Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels” (-21,0%), 47.7 “Overige detailhandel in gespecialiseerde winkels” (-20,4%) en 47.6 “Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels” (-19,9%) waren.

Grafiek 3-10: Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector 47

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

3.6.2 Faillissementen van ondernemingen en banenverlies als gevolg van de faillissementen

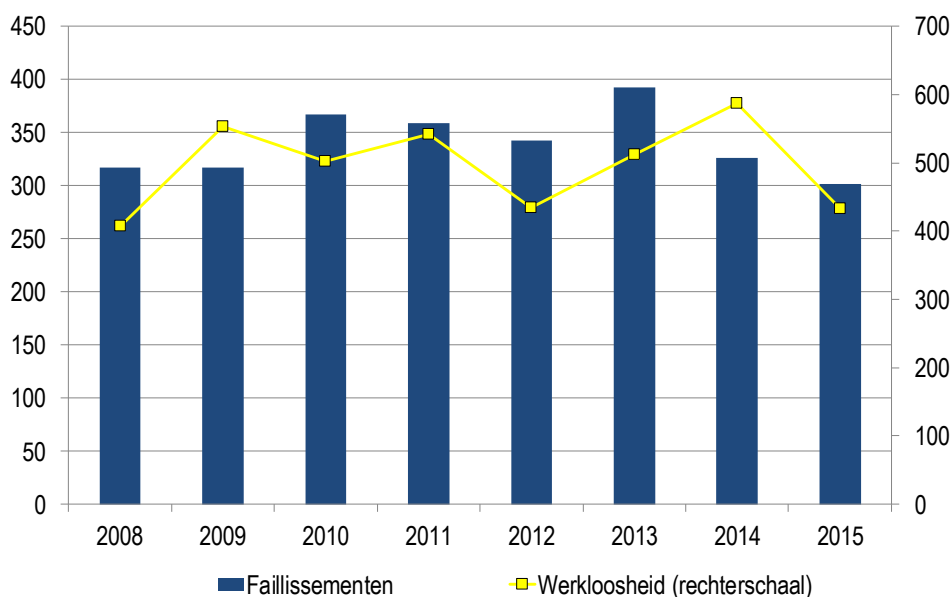
In 2015 tekende de hele sector van de handel 2.499 faillissementen van ondernemingen op, d.i. een daling van 9,7% (-267 eenheden) ten opzichte van 2014, toen 2.766 faillissementen werden genoteerd. Het jaar 2013 werd gekenmerkt door het hoogste aantal faillissementen in de periode 2008-2014 (namelijk 2.993 faillissementen).

In termen van banenverlies als gevolg van de faillissementen is het aantal werknemers in de hele sector van de handel afgenomen met 3.967 eenheden, d.i. een daling van 17,0% ten opzichte van 2014, waarin 4.778 banen verloren gingen. Het jaar 2014 werd dan ook gekenmerkt door een groot aantal verloren gegane banen als gevolg van faillissementen.

De sector “Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto’s en motorfietsen (47)” kende de sterkste daling van het aantal faillissementen in 2015 (-151 eenheden, d.w.z. een daling van 9,8%), gevolgd door de “Groothandel, met uitzondering van de handel in auto’s en motorfietsen (46)” (-92 eenheden, d.w.z. een achteruitgang van 10,3%). De sector “Handel in en reparatie van auto’s en motorfietsen (45)” sluit af met een daling van het aantal faillissementen van 24 eenheden (d.w.z. een daling van 7,4%). Deze hiërarchie geldt ook in termen van banenverlies ten gevolge van faillissementen: de “Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto’s en motorfietsen (47)” (-439 eenheden, een daling van 16,1%), de “Groothandel, met uitzondering van de handel in auto’s en motorfietsen (46)” (-217 eenheden, een daling van 14,8%) en de “Handel in en reparatie van auto’s en motorfietsen (45)” (-155 eenheden, een daling van 26,4%).

Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen (45)

Grafiek 3-11: Faillissementen en banenverlies in sector 45

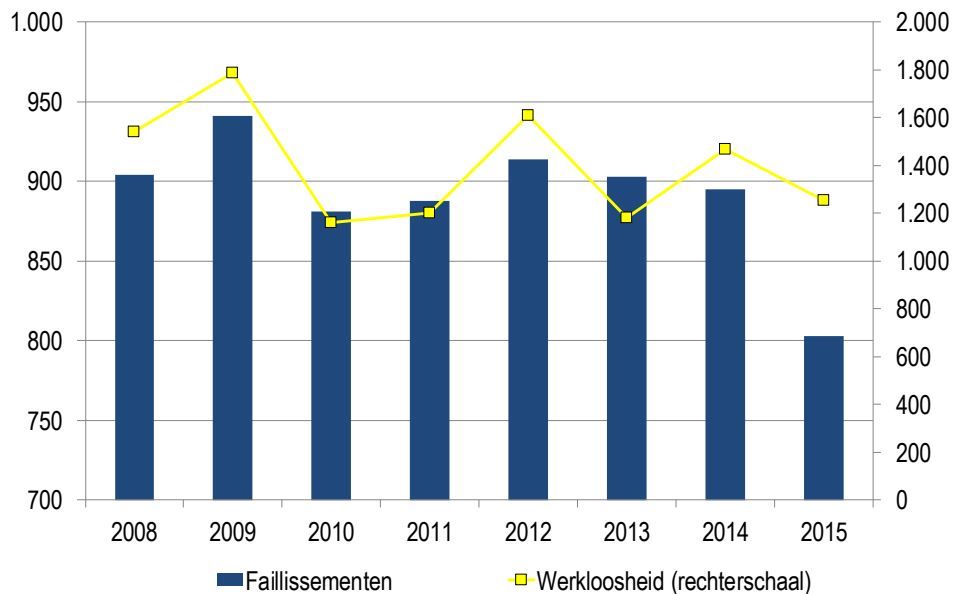

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

Het aantal faillissementen nam in 2015 in de subsector 45 “Handel in en reparatie van auto’s en motorfietsen” lichtjes af ten opzichte van 2014 (-24 eenheden), t.w. van 326 faillissementen tot 302 (-7,4%), en bereikte zo het laagste niveau in de periode 2008-2015.

Het aantal verloren gegane banen als gevolg van deze faillissementen daalde in 2015 en kwam uit op 433, d.i. een daling van 26,4% (155 verloren gegane banen minder) ten opzichte van 2014, toen het hoogste banenverlies als gevolg van faillissementen werd opgetekend in de periode 2008-2015.

Voor de subsectoren 45.1 “Handel in auto’s” en 45.2 “Onderhoud en reparatie van auto’s” registreerden het hoogste aantal faillissementen in 2015, met respectievelijk 146 en 113 faillissementen, die hebben geleid tot het verlies van respectievelijk 220 en 158 banen. Het aantal faillissementen was minder aanzienlijk in subsector 45.4 “Handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren van motorfietsen”, t.w. 10 faillissementen van ondernemingen die leidden tot 5 verloren gegane banen.

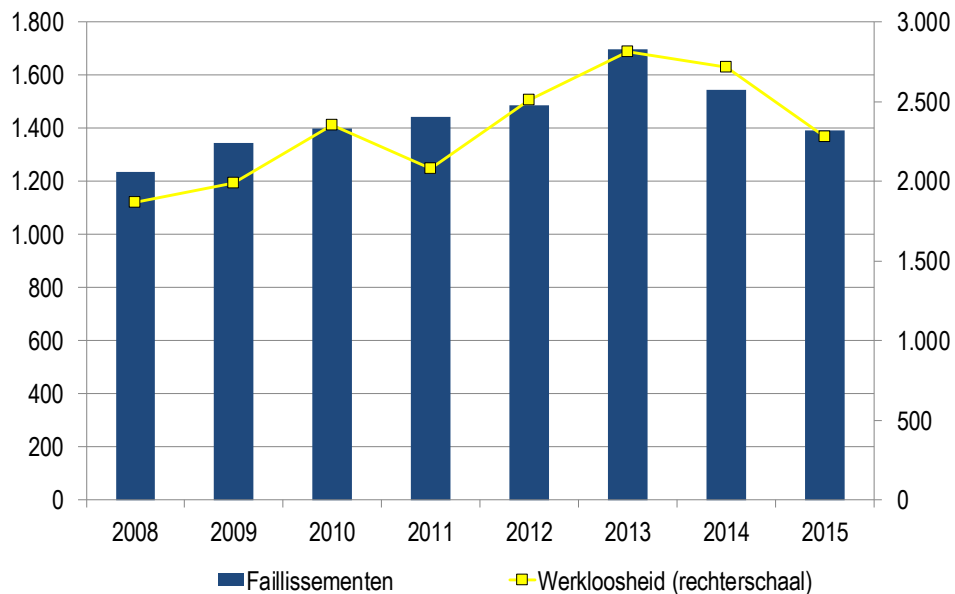
Groothandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (46)**Grafiek 3-12: Faillissementen en banenverlies in sector 46**

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

In 2015 ging het aantal faillissementen in dalende lijn, t.w. van 895 in 2014 tot 803, wat neerkomt op een daling van 92 eenheden (-10,3%). De in 2015 geregistreerde faillissementen leidden tot een verlies van 1.253 banen, d.i. een sterke daling ten opzichte van 2014, toen 1.470 banen werden geschrapt als gevolg van 895 faillissementen.

Het jaar 2009 heeft nog steeds het recordaantal verloren gegane banen in de sector "Groothandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (46)", met 1.788 verloren gegane banen (als gevolg van de faillissementen van 914 ondernemingen).

De toename van het aantal verloren gegane banen in 2015 vloeit voort uit vier subsectoren: 46.4 "Groothandel in andere consumentenartikelen", 46.1 "Handelsbemiddeling", 46.7 "Overige gespecialiseerde groothandel" en 46.3 "Groothandel in voedings- en genotmiddelen", waarvan de faillissementen hebben geleid tot het verdwijnen van respectievelijk 349, 232, 231 en 197 banen, d.w.z. een totaal van 80,5% van het banenverlies in 2015.

Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)**Grafiek 3-13: Faillissementen en banenverlies in sector 47**

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

Met betrekking tot de faillissementen en het banenverlies als gevolg van faillissementen heeft de "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)" in 2015 een gunstigere ontwikkeling gekend dan in 2014, hoewel de cijfers nog steeds hoog zijn. In 2015 werden immers 1.394 faillissementen opgetekend (tegenover 1.545 in 2014), die hebben geleid tot een verlies van 2.281 banen (tegenover 2.720 in 2014), d.i. een daling van 9,8% van de faillissementen op jaarbasis (151 faillissementen minder) en van 16,1% van het banenverlies ten opzichte van 2014 (439 banen minder).

Met uitzondering van de subsectoren 47.1 "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels" (+119 verloren gegane banen voor een totaal van 490), 47.2 "Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels" (+58 verloren gegane banen voor een totaal van 312) en 47.8 "Markt- en straathandel" (+23 verloren gegane banen voor een totaal van 84) noteerden de andere subsectoren in 2015 een daling van het aantal verloren gegane banen ten opzichte van 2014. Zo werden in 2015 445 ondernemingen failliet verklaard in de subsector 47.7 "Overige kleinhandel in gespecialiseerde winkels", waardoor 380 banen wegvielen, terwijl de subsector 47.4 "Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels" 73 ondernemingen en 182 directe banen verloor.

3.7 Belangrijkste vaststellingen

Vertrouwen

Sinds januari 2015 is het vertrouwen bij de gezamenlijke bedrijfsleiders van de totale economie en van de handel verbeterd. In de handel piekte het vertrouwen in november 2015. De brutoresultaten van de eerste maanden van 2016 wijzen op een stabilisering van het vertrouwen op een gunstig niveau. Op het niveau van de subsectoren is het vertrouwen minder goed in de handel in schoeisel en in de handel in elektrische en elektronische apparatuur, maar in de loop van 2015 stijgt de indicator opnieuw.

Omzet

In 2015 steeg de omzet in de handel in auto's (+9,1%) en in de detailhandel (+3,1%), maar daalde hij in de groothandel (-1,4%).

In de handel in auto's werd de stijging van de inkomsten uit de verkoop zowel waargenomen in de verkoop van voertuigen als in de verkoop van delen en toebehoren ervan.

De krimp in de groothandel wordt verklaard door de daling van de aardolieprijzen op de wereldmarkt waardoor de omzet van de groothandel in brandstoffen in 2015 met 24% daalde.

De groothandel in elektrische huishoudapparaten ziet zijn verkoop met de jaren achteruitgaan, terwijl die in farmaceutische producten een omzetversnelling optekende in 2015 (die de grootste bijdrage aan de toename van de groothandel leverde).

De groothandel in voedings- en genotmiddelen ging erop vooruit dankzij groenten en fruit, chocolade, vis en tabak (de belangrijkste subsector van sector 47.3), terwijl de inkomsten uit de verkoop lager waren in de handel in vlees en zuivelproducten. De ICT-sector kende een daling van de inkomsten uit de verkoop in 2015.

In de detailhandel is de omzet in een sneller tempo gegroeid dan in 2011-2014. De meest invloedrijke bijdrage kwam van de supermarkten, waar de verkoop snel groeide. De verkoop in de detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels nam ook toe, maar in een trager tempo dan in de supermarkten.

De verkoop van kleding en schoeisel evenals van verzorgings- en medische producten evolueerde eveneens positief in 2015.

De detailhandel in elektrische huishoudapparaten en sportartikelen trok weer aan sinds 2014, terwijl de verkoop in de handel in kranten en kantoorbehoeften in 2015 terugliep.

De omzet in de subsector van de verkoop op afstand (niet te verwarren met de e-commerce-activiteiten van verschillende merken) steeg met de tijd.

De ICT-sector zag zijn omzet achteruitgaan.

Investeringsen

De investeringen gingen in 2015 voor de hele sector van de handel in stijgende lijn en werden voornamelijk aangedreven door de handel in auto's, die sinds 2013 dynamische groeicijfers te zien geeft.

Voor het eerst sinds 2011 heeft de groothandel meer geïnvesteerd dan het jaar ervoor (+1,6%), met name in de voeding en meer bepaald in drank. De groothandel in metalen en metaalertsen toonde een bijzonder sterke groei (met een stijging van +81,5% in 2015).

De grootste subsector van de groothandel, t.w. 46.6 "Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren", noteerde een verdere daling van de investeringen in 2015.

De aankopen van activa namen in 2015 met 9,8% af in de handel in consumentartikelen, met name in elektrische huishoudelijke apparaten en farmaceutische producten.

De groothandel in informatie- en communicatieapparatuur geeft traditioneel sterke jaarlijkse schommelingen van de investeringen te zien, waarvan het niveau sinds 2008 met 57,8% daalde.

De investeringen begonnen in 2015 opnieuw te stijgen in de sector van de detailhandel, in het bijzonder onder impuls van de investeringen in de detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen, maar ook in de detailhandel in gespecialiseerde winkels (na gedurende de drie jaar voordien te zijn gedaald).

De investeringen in de detailhandel in informatie- en communicatieapparatuur gingen in 2015 terug in stijgende lijn, na zes opeenvolgende jaren van daling.

De subsector kleding heeft minder activa aangekocht, terwijl de investeringen in verzorgings- en medische producten fors stegen.

Werkgelegenheid

Het aantal arbeidsplaatsen in de hele sector van de handel is vrijwel gestabiliseerd in de periode 2008-2014: van 486.538 arbeidsplaatsen in 2008 tot 489.591 arbeidsplaatsen, met echter een piek in 2011 (492.411 arbeidsplaatsen) en in 2012 (492.285 arbeidsplaatsen). In de eerste negen maanden van 2015 werd een lichte toename van de werkgelegenheid vastgesteld (+0,4%) ten opzichte van het gemiddelde van 2014, voornamelijk als gevolg van de gunstige ontwikkeling in de detailhandel (1,0%).

In de periode 2008-2014 verloor sector 45 "Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen" 1.491 arbeidsplaatsen en de werkgelegenheid bleef gedurende de eerste negen maanden van 2015 verslechteren (-0,04%) in vergelijking met dezelfde periode in 2014.

Sector 46 "Groothandel, met uitzondering van auto's en motorfietsen" kende een neerwaartse trend in de periode 2008-2014: het aantal arbeidsplaatsen verminderde met 4,0%, t.w. van 192.631 banen in 2008 tot 184.819 banen in 2014, wat neerkomt op een verlies van 7.812 arbeidsplaatsen. Deze neerwaartse trend werd bevestigd tussen de eerste negen maanden van 2014 en 2015 (-0,3%).

Sector 47 "Detailhandel, met uitzondering van auto's en motorfietsen" wordt gekenmerkt door een groot aantal banen dat door de jaren heen gunstig evolueerde. Aan het eind van het derde kwartaal van 2015 telde deze sector 250.541 arbeidsplaatsen, d.i. een stijging van 6,2% ten opzichte van het derde kwartaal van 2008 (235.958 arbeidsplaatsen), wat goed is voor 14.583 extra banen. In de eerste negen maanden van 2015 werden de banen vooral gecreëerd in twee subsectoren: 47.1 "Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels" (+6.814 arbeidsplaatsen) en 47.7 "Overige detailhandel in gespecialiseerde winkels" (+7.355 arbeidsplaatsen); deze twee subsectoren zorgden in totaal voor 97,2% van de gecreëerde arbeidsplaatsen.

Het aantal voltijdequivalenten (vte's) die gebruik maakten van het stelsel van tijdelijke werkloosheid is in 2015 gedaald ten opzichte van 2014 en bereikte het laagste niveau sinds 2012. Gemiddeld is het aantal vte's dat gebruik maakt van dit stelsel in 2015 met 2.086 verminderd ten opzichte van een jaar eerder.

Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen

De handel liet meer oprichtingen dan schrappingen optekenen in 2015, waardoor hij een positief saldo (nettocreatie) boekte, terwijl deze saldo's tijdelijk negatief waren in 2013 en 2014 (met een nettoschrapping van respectievelijk 871 eenheden en 1.115 eenheden) nadat zich in 2011 en 2012 nieuwe ondernemingen hadden gevestigd. Alleen sector 45 "Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen" noteerde een nettocreatie in 2015. Alle schrappingen van 2015 waren afkomstig uit sector 46 "Groothandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen" (46,9%) en sector 47 "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen" (53,1%).

Het creatiesaldo was positief in 2015 in sector 45 "Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen" en bij de nieuwe oprichtingen ging het in 84,3% van de gevallen om eerste onderwerpen en in 15,7% om wederonderwerpen.

De sector "Groothandel" had te maken met een negatief nettocreatiesaldo (nettoschrapping) en was goed voor 46,9% van de schrappingen in de hele handel in 2015. Bij de nieuwe oprichtingen in de sector "Groothandel" in 2015 ging het in 84,2% van de gevallen om eerste onderwerpen en in 15,8% van de gevallen om wederonderwerpen.

Het aantal actieve ondernemingen in sector 47 "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen" is door de jaren heen relatief stabiel gebleven, maar hierachter gaan toch verschillen tussen de subsectoren schuil. Zo tekende de sector van de "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen" een negatief nettocreatiesaldo (nettoschrapping) op, goed voor 53,1% van de schrappingen in de hele handel in 2015. Bij de nieuwe oprichtingen in de sector van de "Groothandel" in 2015 ging het in 85,1% van de gevallen om eerste onderwerpen en in 14,9% van de gevallen om wederonderwerpen.

Faillissementen

In 2015 werd de hele sector van de handel geconfronteerd met 2.499 faillissementen, d.i. een daling van 9,7% ten opzichte van 2014. In de periode 2008-2014 werden de meeste faillissementen opgetekend in 2013 (nl. 2.993).

De sector "Groothandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (46)" toonde de sterkste daling van het aantal faillissementen in 2015 (-10,3%), gevolgd door de sector "Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)" (-9,8%). De daling van het aantal faillissementen in de "Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen (45)" bedroeg daarentegen 7,4% in deze periode.

Tabel 3-5: Ontwikkeling van de belangrijkste economische indicatoren in de handel

		45				46				47			
		2014	2015	Laatste beschikbare kwartaal		2014	2015	Laatste beschikbare kwartaal		2014	2015	Laatste beschikbare kwartaal	
Omzet	In miljoenen euro's	88.025	92.366	24.153	2014T4	362.710	365652	93.903	2014T4	90.002	91.288	24.818	2014T4
	<i>Ontwikkeling t.o.v. jaar voordien</i>	3,1%	4,9%	3,2%		-0,8%	0,8%	1,3%		1,4%	1,4%	2,2%	
Investerings	In miljoenen euro's	927	1.062	306	2014T4	1.963	1906	538	2014T4	2.192	2.320	662	2014T4
	<i>Ontwikkeling t.o.v. jaar voordien</i>	5,1%	14,5%	18,9%		-3,9%	-2,9%	-10,9%		-6,7%	5,8%	-4,5%	
Werkgelegenheid	Personen	55.416	-	55.385	2015T3	184.819	-	184.321	2015T3	249.357	-	250.541	2015T3
	<i>Ontwikkeling t.o.v. jaar voordien</i>	-0,9%		0,0%		-0,6%		-0,3%		0,9%		1,0%	
Oprichtingen	Aantal	1.582	-	-		4.055	-	-		7.908	-	-	
	<i>Ontwikkeling t.o.v. jaar voordien</i>	9,7%	-			-1,1%	-			7,3%	-		
Stopzettingen	Aantal	1.532	-	-		5.052	-	-		8.076	-	-	
	<i>Ontwikkeling t.o.v. jaar voordien</i>	5,7%	-20,5%			9,1%	-			4,8%	-		
Faillissementen	In miljoenen euro's	326	302	-		895	803	-		1.545	1.394	-	
	<i>Ontwikkeling t.o.v. jaar voordien</i>	-17,0%	-7,4%			-0,9%	-10,3%			-9,0%	-9,8%		
Werkloosheid	Aantal	588	433	-		1.470	1.253	-		2.720	2.281	-	
	<i>Ontwikkeling t.o.v. jaar voordien</i>	14,8%	-26,4%			24,5%	-14,8%			-3,3%	-16,1%		

Bronnen: Eurostat, algemene directie Statistiek - Statistics Belgium, NBB (Belgostat), RSZ, RVA

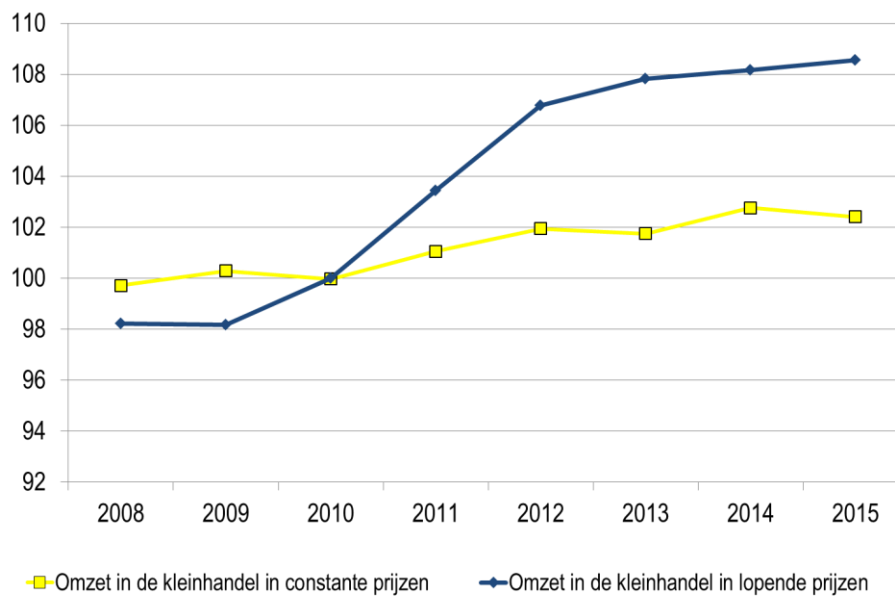
4 Andere indicatoren

4.1 De enquête van de algemene directie Statistiek - Statistics Belgium bij de detailhandel

De gegevens m.b.t. de omzet in de detailhandel zijn gebaseerd op een maandelijkse conjunctuurenquête die georganiseerd wordt door de algemene directie Statistiek - Statistics Belgium. Dit is de index¹⁶ van de omzet van de detailhandel gebaseerd op een verplichte maandelijkse enquête¹⁷ die de activiteiten opgenomen onder de NACE-codes 47.11 tot 47.99 van sectie G van de NACE Rev.2-nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap dekt. Deze activiteiten zijn onderverdeeld in 4 categorieën, t.w.: de detailhandelsondernemingen met meerdere afdelingen, de supermarkten, de detailhandelsondernemingen met filialen en de overige detailhandelsondernemingen. Deze conjunctuurenquête levert enerzijds de cijfers tegen lopende en constante prijzen, waardoor het prijseffect wordt belicht (een maandelijkse deflator van de verkoop is er in opgenomen) en groepeerd anderzijds de detailhandel volgens de NACE-classificatie.

4.1.1 Omzet van de detailhandel

Grafiek 4-1: Omzet van de detailhandel tegen lopende en constante prijzen - bruto-index (2010 = 100)

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

¹⁶ De index is de maat voor de ontwikkeling van een tijdelijke reeks. In het kader van de kortetermijnstatistieken vertegenwoordigen de indices de ontwikkeling van een indicator (in ons geval, de omzet van de detailhandel) tussen een referentieperiode en de huidige periode. De index heeft een gemiddelde van 100 voor het referentiejaar (hier is de referentie 2010 = 100). Een index van 110 betekent dat er een stijging van 10% is geweest sinds de referentieperiode. Een index van 90 betekent dat er een daling van 10% is geweest sinds de referentieperiode. De bewegingen van de index kunnen worden uitgedrukt in indexpunten (gewoon het verschil tussen twee indexniveaus), maar het is nuttiger om de bewegingen in ontwikkelingspercentages uit te drukken. De indexpunten zijn immers gevoelig voor het niveau van de index zelf, terwijl de ontwikkelingspercentages dat niet zijn.

¹⁷ Het wettelijk kader wordt vastgesteld door de volgende besluiten: EG-verordening 1165/98 van de Raad van 19 mei 1998 inzake kortetermijnstatistieken, het koninklijk besluit van 4 februari 1965 gewijzigd door het koninklijk besluit van 4 december 1969 en het koninklijk besluit van 22 december 1967 gewijzigd door het koninklijk besluit van 16 april 1971.

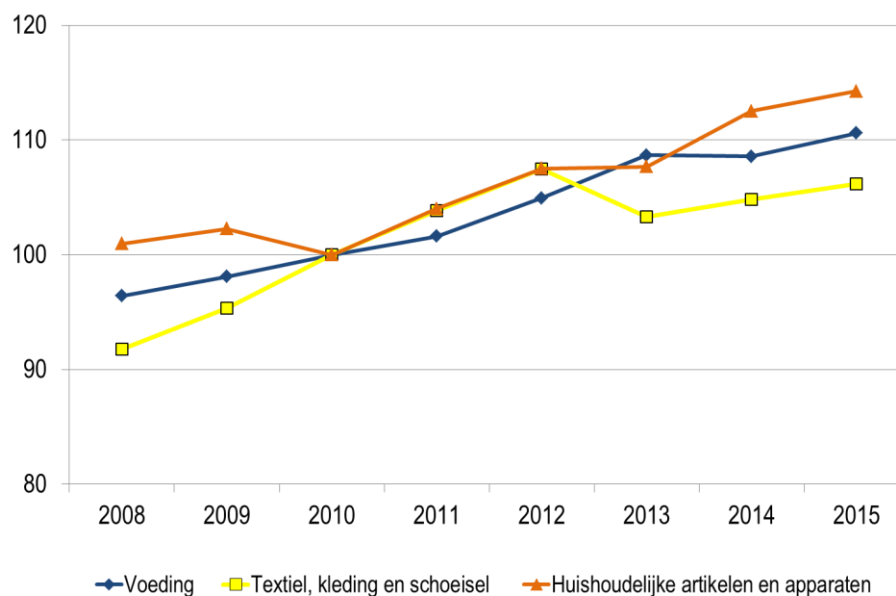
Na een stagnatie tijdens de crisis (2008-2009) gaan de bruto-indices van de detailhandel, zowel in waarde als in volume, in stijgende lijn vanaf 2010 en vertonen ze een jaarlijkse groei van +8,5% in de periode 2010-2015 (tegenover +8,4% over 2010-2014) voor de waarde-index en van +2,4% voor de volume-index (tegenover +2,8% over 2010-2014) over dezelfde periode. In de periode 2008-2015 bedroegen deze cijfers respectievelijk +10,5% voor de waarde-index en +2,7% voor de volume-index.

De bruto-index van de detailhandel in waarde, die grotendeels wordt bepaald door de ontwikkelingen in hoeveelheid, ging sinds 2012 in een trager tempo vooruit. Van +3,4% op jaarbasis in 2011 is het groeicijfer geleidelijk gedaald en bleef het beperkt tot +0,3% in 2015.

Zoals blijkt uit de grafiek hierboven is de (stijgende) ontwikkelingstrend van de detailhandel in hoeveelheid van 2010 tot 2013 vergelijkbaar met die van de detailhandel in waarde. In 2014 kenden de gegevens in volume echter een meer gestage jaarlijkse groei dan de gegevens in waarde (+1,0%, tegenover +0,3%). De gelijkaardige ontwikkeling van de twee indexen vervaagt ook tussen 2014 en 2015. De gegevens in waarde zijn immers lichtjes vooruitgegaan (met 0,3%), in tegenstelling tot de gegevens in volume, die zijn gedaald (-0,4% in 2015).

4.1.1. Omzet in verschillende takken van de detailhandel

Grafiek 4-2: Omzet tegen lopende prijzen in verschillende takken van de detailhandel

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

4.1.2. Voeding

In 2015 steeg de verkoop van voedingsmiddelen tegen lopende prijzen gemiddeld met +1,9%, na een daling van 0,1% in 2014. Het verkoopvolume blijkt vrijwel te stagneren, met een toename op jaarbasis van 0,5%, tegenover 0,6% in 2014. Het prijseffect was in 2015 dus niet te verwaarlozen.

In de periode 2008-2014 volgden beide indices dezelfde stijgende tendens, met een gemiddelde stijging van +14,7% voor de verkoop in waarde en van +4,0% voor de verkoop in volume.

4.1.3. Textiel, kleding en schoeisel

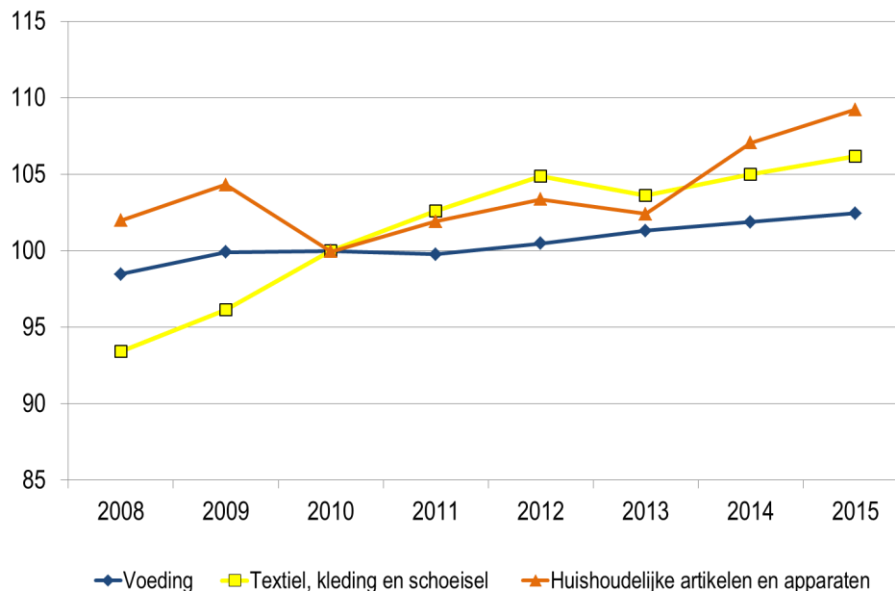
Tussen 2008 en 2015 nam de verkoop in de bedrijfstak "textiel, kleding en schoeisel" toe, zowel in waarde als in volume, met een gemiddelde groei van respectievelijk 15,7% en 13,6%. De wijzigingen op jaarbasis in 2015 waren echter minder uitgesproken, met een groeicijfer van +1,3% (tegen lopende prijzen) en van +1,1% (tegen constante prijzen), tegenover respectievelijk +1,4% (tegen lopende prijzen) en +1,3% (tegen constante prijzen) in 2014.

4.1.4. Huishoudelijke artikelen en apparaten

In 2015 steeg de verkoop ten opzichte van het jaar ervoor zowel in waarde (+1,5%) als in volume (+2,0%), zij het minder uitgesproken dan in 2014.

In de periode 2008-2015 ging de verkoop in de bedrijfstak "Huishoudelijke artikelen en apparaten" in stijgende lijn, met een groeicijfer van +13,2% voor de verkoop tegen lopende prijzen en van +7,1% voor de verkoop tegen constante prijzen.

Grafiek 4-3: Omzet tegen constante prijzen in verschillende takken van de detailhandel

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

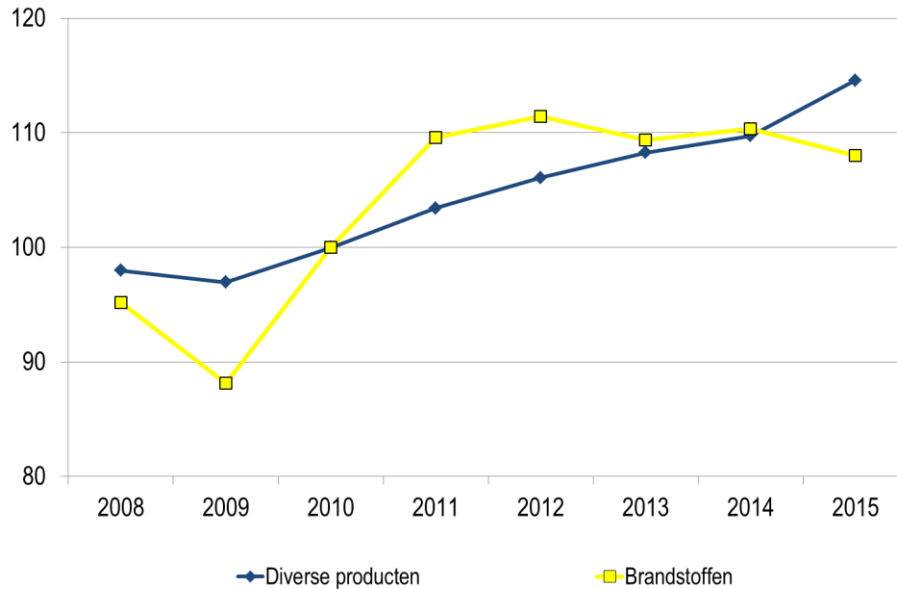
4.1.5. Brandstoffen

Van het eerste kwartaal van 2011 tot het vierde kwartaal van 2014 is de algemene tendens van de verkoop van diverse producten zowel tegen lopende prijzen als tegen constante prijzen neerwaarts. Op jaarbasis komt het verkoopvolume echter uit op +2,8% in het eerste kwartaal van 2011 en op +1,8% in het vierde kwartaal van 2014, zij het met pieken in het 2de kwartaal van 2012 (+5,2%), in het eerste kwartaal van 2014 (+3,2%) en in het derde kwartaal van 2014 (+3,7%).

In de periode 2008-2015 nam de verkoop van brandstoffen in waarde toe met +13,5%, tegenover een stijging van 3,2% voor de verkoop in volume, d.i. een achteruitgang ten opzichte van de periode 2000-2014, toen de bedrijfstak "Brandstoffen" met +15,9% groeide voor de verkoop in waarde en met +3,4% voor de verkoop in volume.

In 2015 is de verkoop van brandstoffen in waarde gedaald met 2,1%, na een stijging van +0,9% een jaar eerder (2014). De verkoop van brandstoffen in volume noteerde echter grotere schommelingen in 2013 (+2,1%) en in 2014 (+3,3%), alvorens een daling van 0,2% te kennen in 2015.

Grafiek 4-4: Omzet tegen lopende prijzen voor brandstoffen en diverse producten

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

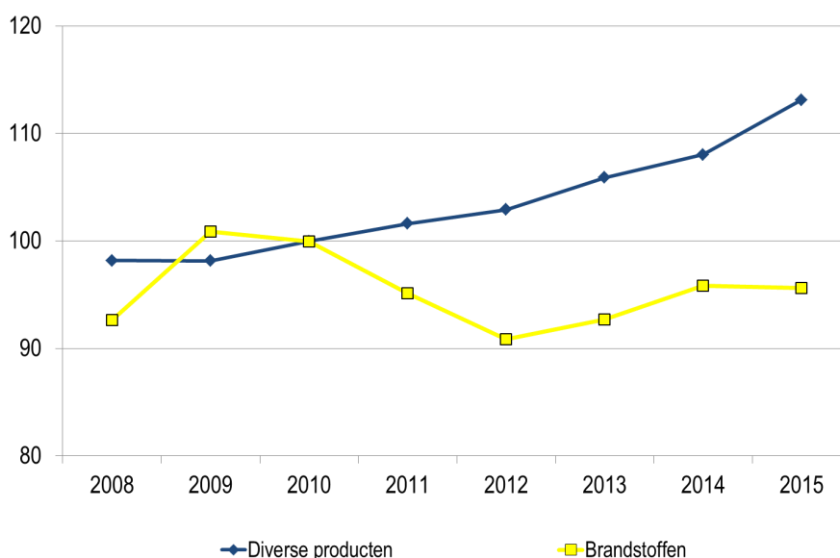
4.1.6. Diverse producten

De term “Diverse producten” verwijst o.a. naar: “farmaceutische producten, medische en orthopedische artikelen, cosmetica en toiletartikelen”, “overige detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels”, “verkoop op afstand”, enz.

In de periode 2008-2015 was er een algemene opwaartse trend in de verkoop van diverse producten, zowel tegen lopende prijzen als tegen constante prijzen. Zo is de verkoop tegen lopende prijzen met +16,9% gestegen (een stijging van +4,9% ten opzichte van de periode 2008-2014), tegenover een groei in volume van +15,2% (een stijging van +5,2% ten opzichte van de periode 2008-2014).

In 2015 werd deze positieve tendens van de verkoop in de bedrijfstak “Diverse producten” bevestigd, zowel tegen lopende prijzen, met een groeicijfer van 4,4% (een stijging van 3,0% ten opzichte van de groei in 2014) als tegen constante prijzen, met een groei van 4,7% (een stijging van 2,7% ten opzichte van de groei in 2014).

Grafiek 4-5: Omzet tegen constante prijzen voor brandstoffen en diverse producten

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

4.2 Registratie van de verkoop van nieuwe en tweedehandse voertuigen

Tabel 4-1: Aankoop van nieuwe en tweedehandse voertuigen

Jaren	Particuliere voertuigenpark		Inschrijvingen van nieuwe voertuigen		Inschrijvingen tweedehandsvoertuigen		Totale inschrijvingen	
	Aantal	Verloop in %	Aantal	Verloop in %	Aantal	Verloop in %	Aantal	Verloop in %
2007	5.048.723	1,5%	529.025	-0,2%	662.496	-4,9%	1.191.521	-2,9%
2008	5.130.578	1,6%	540.542	2,2%	653.109	-1,4%	1.193.651	0,2%
2009	5.192.566	1,2%	479.920	-11,2%	681.766	4,4%	1.161.686	-2,7%
2010	5.276.283	1,6%	551.661	14,9%	676.572	-0,8%	1.228.233	5,7%
2011	5.407.015	2,5%	577.382	4,7%	745.858	10,2%	1.323.240	7,7%
2012	5.443.807	0,7%	490.711	-15,0%	727.403	-2,5%	1.218.114	-7,9%
2013	5.493.472	0,9%	490.369	-0,1%	738.926	1,6%	1.229.295	0,9%
2014	5.555.499	1,1%	487.711	-0,5%	738.094	-0,1%	1.225.805	-0,3%
2015	5.623.579	1,2%	506.284	3,8%	748.447	1,4%	1.254.731	2,4%

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium

In 2015 groeide het particuliere voertuigenpark met 1,2% ten opzichte van 2014 en telde het 5.623.579 voertuigen. In de periode 2007-2015 is het voertuigenpark aanhoudend gestegen (+11,4%), t.w. van 5.048.728 voertuigen in 2007 tot 5.623.579 voertuigen in 2015.

De verkoop van nieuwe en tweedehandse voertuigen steeg met 2,4% in 2015 op jaarbasis, wat leidde tot een stijging van de nieuwe registraties van 1.225.805 in 2014 tot 1.254.731 in 2015, d.i. een toename van 3,8% voor de nieuwe voertuigen en van 1,4% voor de tweedehandse voertuigen. In de periode 2007-2015 groeide de totale verkoop van nieuwe en tweedehandse voertuigen met +5,3%, waardoor het aantal nieuwe registraties uitkwam op 1.254.731 in 2015, tegenover 1.191.521 in 2007.

Het jaar 2011 blijft een recordjaar in termen van nieuwe registraties van nieuwe en tweedehandse voertuigen, met 1.323.240 nieuwe registraties, waarvan 745.858 voor tweedehandse voertuigen en 577.382 voor nieuwe voertuigen, waarbij de gezamenlijke registraties (nieuwe en tweedehandse voertuigen samen) goed waren voor een totale stijging van 7,7% op jaarbasis. De invoering van de Europese nummerplaten in november 2010, de vertraging in de schrappingen van oude nummerplaten die ze heeft veroorzaakt bij de DIV, alsook de anticipatie van de consumenten op het einde van de federale premies¹⁸ op facturen voor particuliere voertuigen met een lage CO₂-uitstoot en de belastingaftrek voor elektrische auto's, motorfietsen, driewielers en vierwielers droegen bij aan de sterke groei van de nieuwe registraties (+4,7%) van nieuwe voertuigen en dus van het voertuigenpark (+2,5%) in 2011¹⁹.

4.3 Consumptieprijsontwikkeling in de detailhandel

De gemiddelde consumptieprijzen voor zowel voedingsmiddelen (+15,5%) als andere producten verkocht in de detailhandel²⁰ namen in de periode 2008-2015 sterk toe (+5,0%). Samen maken deze producten bijna de helft uit van de totale consumptiekorf. Binnen de categorie voedingsmiddelen kenden zowel de bewerkte levensmiddelen (+16,9%) als de onbewerkte levensmiddelen (+13,2%) tijdens de beschouwde periode een forse opwaartse prijsontwikkeling. De versnelling van het prijsstijgingstempo van de bijzonder heterogene groep van niet-energetische industriële goederen is voornamelijk toe te schrijven aan textiel en kleding (+9,5%) en aan de groep "diverse producten" (+12,1%) (waaronder zowel duurzame, half-duurzame als niet-duurzame goederen vallen). Auto's werden 4,0% duurder. Voor elektrische apparaten betaalde de consument tijdens de beschouwde periode echter 28,7% minder.

De prijzen van zowel de voedingsmiddelen als de niet-energetische industriële goederen daalden vrijwel continu. Het afwijkende patroon bij de niet-energetische industriële goederen is te wijten aan de koopjesperiodes.

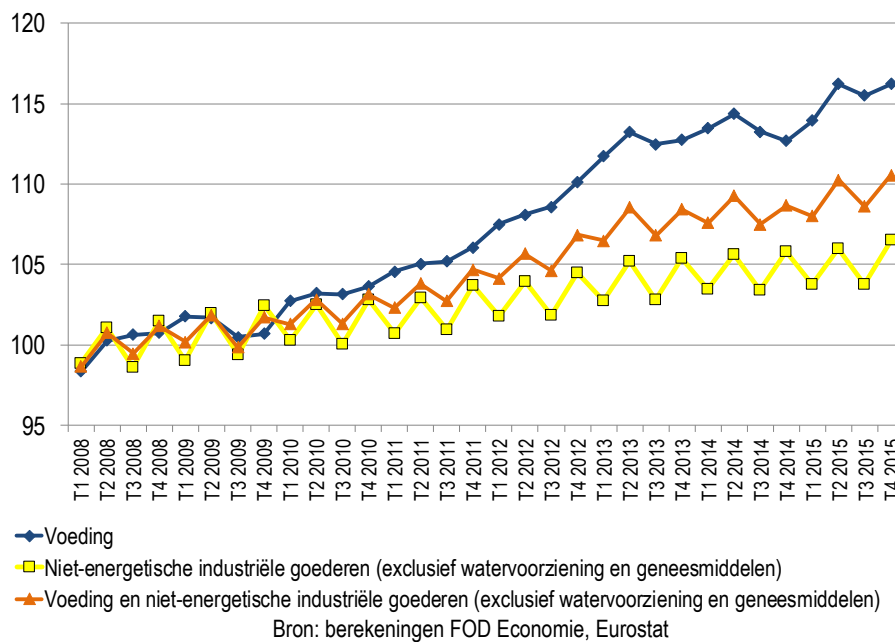
---

¹⁸ Tot deze stopzetting van de premies voor particulieren werd besloten in het kader van het akkoord van 11 oktober 2011, dat de contouren van de zesde staatshervorming uitzet, waarbij de partijen van de federale meerderheid besloten om te snoeien in een hele reeks fiscale stimuli voor energiebesparende uitgaven van de particulieren.

¹⁹ Vanaf eind 2010 worden de statistieken misschien overschat door de invoering van de Europese nummerplaten en moeten de statistieken van de nieuwe inschrijvingen met alle nodige en gebruikelijke voorzorgsmaatregelen gehanteerd worden.

²⁰ Deze berekeningen zijn gebaseerd op de consumptieprijsontwikkeling zoals die door Eurostat wordt gepubliceerd (<http://ec.europa.eu/eurostat/web/hicp/data/database>). Voor dit conjunctuurverslag werden daarbij referenties als watervoorziening en geneesmiddelen buiten beschouwing gelaten, aangezien deze niet via de traditionele detailhandel verdeeld worden.

Grafiek 4-6: Prijsontwikkeling voor voedingsmiddelen en niet-energetische industriële goederen (Index 2008=100)

Het afgelopen jaar namen de prijzen voor voedingsmiddelen toe met 1,8%, zowel voor de bewerkte (+1,6%) als voor de onbewerkte levensmiddelen (+2,1%). De niet-energetische industriële goederen werden daarentegen slechts 0,4% duurder. De prijsstijging voor auto's (+1,2%), textiel en kleding (+0,6%) en diverse goederen (+0,6%) werd deels tenietgedaan door de prijsdaling voor elektro (-3,1%).

Tabel 4-2: Prijschommelingen voor voedingsmiddelen en niet-energetische industriële goederen (jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

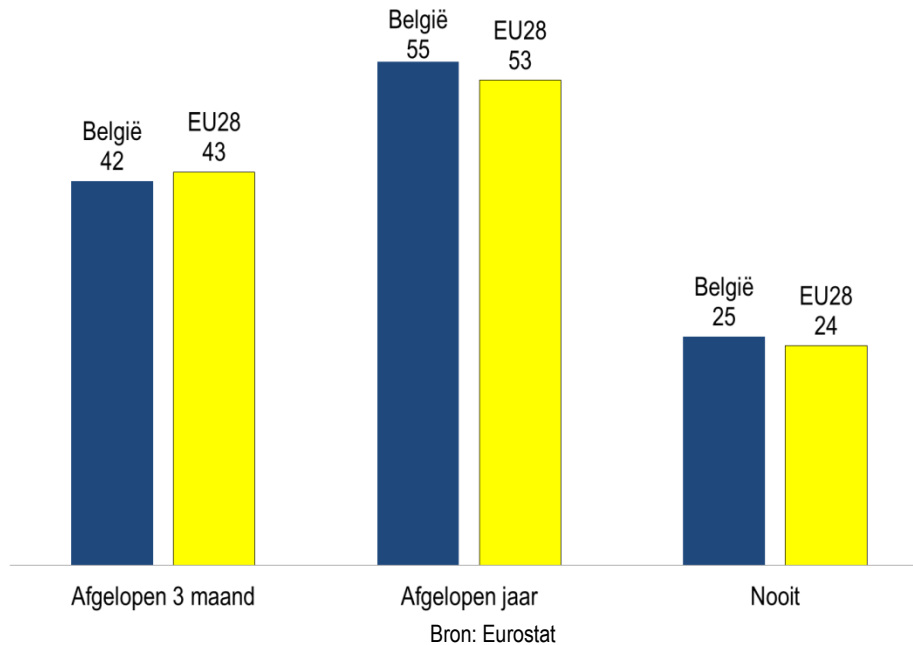
	Prijswijziging 2008-2015	Prijswijziging 2014-2015	Gewicht
Voeding	15,5%	1,8%	21,1%
Bewerkte levensmiddelen	16,9%	1,6%	13,1%
Onbewerkte levensmiddelen	13,2%	2,1%	8,0%
Niet-energetische industriële goederen (exclusief watervoorziening en geneesmiddelen)	5,0%	0,4%	27,1%
Textiel en kleding	9,5%	0,6%	8,7%
Auto's	4,0%	1,2%	4,9%
Elektro	-28,7%	-3,1%	2,2%
Diverse	12,1%	0,6%	11,3%

Bron: berekeningen FOD Economie, Eurostat

4.4 Elektronische handel

4.4.1 Online B2C-aankopen

Grafiek 4-7: Online aankopen (bevolking tussen 16 en 74 jaar) (2015)

42% van de Belgische bevolking tussen 16 en 74 jaar gaf in 2015 aan de afgelopen drie maanden online aankopen verricht te hebben. In het jaar voordien was dit zelfs 55% van de bevolking. België doet het daarmee beter dan het gemiddelde in de EU (53%), én dan de Digitale Agenda-doelstelling (50%). Het percentage van de bevolking dat nog nooit online shopte, bleef net als in 2014 hangen op 25%, terwijl het EU-gemiddelde licht afnam tot 24%.

Tabel 4-3: Online aankopen in het afgelopen jaar (% van de bevolking tussen 16 en 74 jaar)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU28	32	36	40	42	44	47	50	53
België	21	36	38	43	45	48	54	55
Duitsland	53	56	60	64	65	69	70	73
Frankrijk	40	44	54	53	57	59	62	65
Nederland	56	63	67	69	65	69	71	71
Verenigd Koninkrijk	57	66	67	71	73	77	79	81

Bron: Eurostat

Het aantal onlinekopers neemt jaar na jaar toe. Terwijl in 2008 amper 21% van de bevolking via het internet aankopen deed, was dit in 2015 meer dan het dubbele (55%). Ook in de buurlanden nam de onlinehandel sterk toe. Ten opzichte van de buurlanden hinkt de Belgische onlineverkoop achterop: het aantal onlineshoppers in Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk bereikte in 2008 reeds dezelfde niveaus als in België in 2015 en bleef ook in de jaren nadien verder groeien.

Tabel 4-4: Online aankopen naar afkomst

Online aankopen (% van bevolking dat afgelopen jaar online aankopen deed)	In eigen land				In buitenland			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
EU 28	91	89	88	88	30	32	36	37
België	77	80	81	76	60	61	67	66
Duitsland	98	94	94	97	18	20	22	23
Frankrijk	91	88	84	83	34	37	39	38
Nederland	93	95	94	93	26	29	37	37
Verenigd Koninkrijk	96	93	91	93	27	28	34	37

Bron: Eurostat

De Belgische bevolking richtte zich voor haar online aankopen vooral tot bedrijven in eigen land: 76% van de bevolking deed het afgelopen jaar aankopen op Belgische websites, wat niettemin beperkt blijft in vergelijking met de buurlanden, waar dit percentage van 83% tot 97% steeg. Bovendien deed 66% van de bevolking ook aankopen op buitenlandse websites, terwijl dit in de buurlanden maximum 38% was. In vergelijking met de buurlanden én de EU28 richt het Belgische publiek zich dus nog te weinig tot websites in eigen land en te vaak tot buitenlandse websites.

Tabel 4-5: Online aankopen naar productcategorie

Goederen of diensten die de afgelopen twaalf maanden via het internet besteld werden voor privédoeleinden (% individuen die het afgelopen jaar online aankopen verrichtten)	België		EU 28	
	2014	2015	2014	2015
Kleding- en sportartikelen	47	47	59	60
Vakantie accommodatie	50	46	54	52
Tickets voor evenementen	39	36	40	37
Huishoudgoederen	26	32	41	41
Boeken, tijdschriften en/of kranten	27	30	39	36
Films/muziek	21	20	28	25
Computer software	18	19	24	21
Elektronisch materiaal	17	19	27	25
Andere	17	17	12	10
Computersoftware (online)	14	n.b.	16	n.b.
Film/muziek (online)	13	n.b.	17	n.b.
Telecommunicatiediensten	13	11	20	18
Computerhardware	11	11	21	18
Boeken, tijdschriften en/of kranten (online)	11	n.b.	16	n.b.
Voeding of kruidenierswaren	9	10	18	18
Aandelen, financiële diensten of verzekeringen	6	6	13	11
Geneesmiddelen	4	5	11	11

Bron: Eurostat

Kleding en sportartikelen werden in 2015 het vaakst online aangekocht. Ook voor het boeken van vakanties richt de bevolking zich tot het internet, al is de populariteit lichtjes afgenomen ten opzichte van 2014. Tickets, elektronische huishoudapparaten en boeken, tijdschriften en kranten vervolledigen de top 5 van de populairste online aankopen. Uit de cijfers van de EU blijkt dat de populariteit van de gehele onlinehandel in België en van bepaalde categorieën in het bijzonder nog fors kan stijgen: bijvoorbeeld voor voeding, elektronische huishoudapparaten en kleding.

4.4.2 Online B2B-aankopen

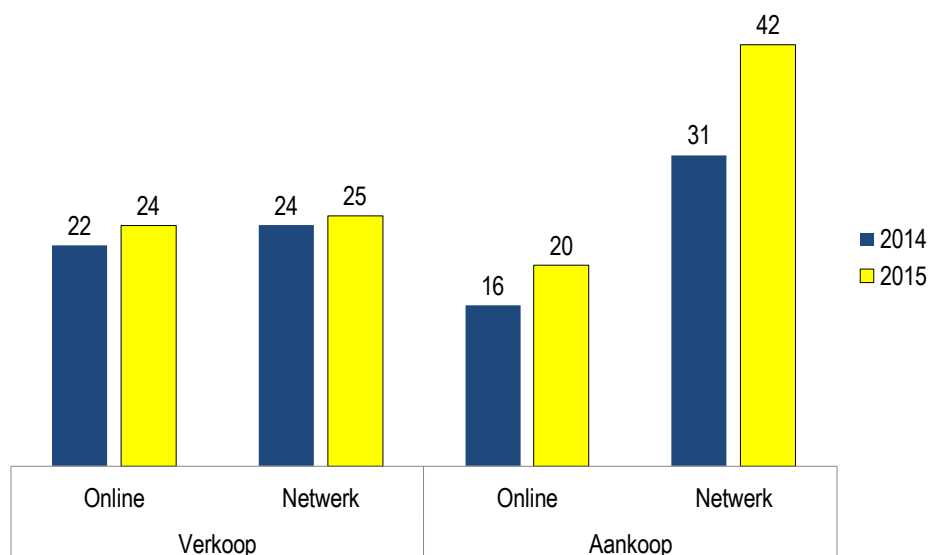
In 2015 deed 20% van de kmo's (10-249 werknemers) aankopen via websites. Het vooropgestelde doel in de Digitale Agenda (33% tegen 2015) werd, ondanks een stijging van 4 procentpunten in een jaar tijd, niet bereikt. Ook onze buurlanden, waar de online aankopen nochtans hoger liggen (25-31%) haalden de doelstelling niet. Het aantal kmo's dat via informaticanetwerken (websites of EDI) aankopen deed, steeg in België in 2015 fors tot 42%, tegenover 32% een jaar eerder. Niettemin kon ons land de prestaties van onze buurlanden, waar 43% tot 53% van de kmo's aankopen via netwerken verrichtten, nog steeds niet evenaren

Vooraf bedrijven uit de groot- en detailhandel (29%) en uit de transportsector (28%) deden online aankopen via websites. Ook bedrijven die informaticaproducten en elektronische en optische producten, elektrische apparatuur en machines, apparaten en werktuigen vervaardigen (20%) en bedrijven met administratieve en ondersteunende activiteiten (19%) kochten ook regelmatig op websites.

Informaticanetwerken werden ook het vaakst ingeschakeld voor aankopen in de groot- en detailhandel (46%) en de transportsector (46%). In de voedings-, dranken-, tabak-, textiel-, hout- en papierindustrie gebruikte 40% van de ondernemingen informaticanetwerken voor hun aankopen.

4.4.3 Onlineverkoop

Grafiek 4-8: Gebruik van e-commerce in kmo's in 2014 en 2015 (% van ondernemingen)

Bron: Eurostat

24% van de Belgische kmo's verkocht in 2015 onlineproducten (voor minstens 1% van hun omzet), via informaticanetwerken was dit 25%. Daarmee behaalden Belgische kmo's evenwaardige prestaties als Duitse, en deden de Belgische bedrijven het zelfs beter dan in Frankrijk en Nederland en dan gemiddeld in de EU. Desondanks werden de vooropgestelde doelstellingen in de Digitale Agenda (33%) niet behaald.

In de groot- en detailhandel verkocht 36% van de ondernemingen ook onlineproducten. Het aantal bedrijven in de voedings-, dranken-, tabak-, textiel-, hout- en papierindustrie die online verkopen via websites nam toe tot 35% in 2015, terwijl dit in 2014 slechts 29% was. Ook de verkoop via informaticanetwerken was in de twee bovengenoemde sectoren het populairst.

Het merendeel van de kmo's met onlineverkoop was B2C-georiënteerd (86%), maar 78% van de ondernemingen richtte zich ook op B2B- en B2G-verkoop (bedrijven en overheid).

4.4.4 Omzet

De ondernemingen (met meer dan 10 werknemers) haalden in 2015 22,3% van hun omzet uit e-commerce, d.i. een lichte toename ten opzichte van een jaar eerder (21,8%). In de bedrijven die elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht en water leveren, was meer dan een kwart (29%) van de omzet afkomstig uit elektronische handel. Ook voor de groot- en detailhandel was dit het geval (27%). De verwerkende nijverheid en de transportsector haalden 20% van hun omzet uit e-commerce.

Tabel 4-6: Omzet uit e-commerce

Omzet uit e-commerce	België (2015)	EU28 (2015)
Vervaardiging van producten gebaseerd op voeding, dranken, tabak, textiel, hout en papier; drukwerk (10 of meer werkzame personen)	n.b.	21
Verwerkende nijverheid (10 of meer werkzame personen)	20	23
Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten, chemische en farmaceutische producten, kunststof en rubber, andere niet-metaalhoudende minerale producten (10 of meer werkzame personen)	n.b.	21
Vervaardiging van primaire metalen en producten van metaal, exclusief machines en apparaten (10 of meer werkzame personen)	n.b.	14
Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten, elektrische apparatuur, machines, apparaten en werktuigen, n.e.g., motorvoertuigen, andere transportmiddelen, meubelen, overige industrie, Reparatie en installatie van machines en apparaten (10 of meer werkzame personen)	n.b.	27
Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht en water (10 of meer werkzame personen)	29	18
Bouwnijverheid (10 of meer werkzame personen)	1	2
Groot-en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen (10 of meer werkzame personen)	27	16
Transport en opslag (10 of meer werkzame personen)	20	23
Accommodatie (10 of meer werkzame personen)	12	27
ICT sector (10 of meer werkzame personen)	n.b.	20
Informatie en communicatie (10 of meer werkzame personen)	8	17
Exploitatie van en handel in onroerend goed (10 of meer werkzame personen)	1	3
Professionele, wetenschappelijke en technische activiteiten (10 of meer werkzame personen)	15	5
Administratieve en ondersteunende activiteiten (10 of meer werkzame personen)	9	10

Bron: AD Statistiek – Statistics Belgium, Eurostat

4.4.5 Obstakels

Het recentste onderzoek naar de obstakels voor onlinehandel dateert van 2013. Toen bleek dat het grootste struikelblok om online te verkopen de ongeschiktheid van het aanbod van goederen of diensten was. Ook logistieke problemen en hoge kosten werden aangehaald als probleempunten.

4.5 Belangrijkste conclusies

Enquête bij de detailhandel

Na een stagnatie tijdens de crisis (2008-2009) zijn de **bruto-indices van de detailhandel**, zowel in waarde als in volume, in stijgende lijn gegaan vanaf 2010 en jaarlijks met +8,5% gestegen in de periode 2010-2015 (tegenover +8,4% over 2010-2014) voor de waarde-index en met +2,4% voor de volume-index (tegenover +2,8% over 2010-2014) tijdens dezelfde periode. In de periode 2008-2015 bedroegen deze groeicijfers respectievelijk +10,5% voor de index in waarde en +2,7% voor de index in volume.

In 2015 steeg het groeicijfer van de **verkoop van voedingsmiddelen** tegen lopende prijzen gemiddeld met +1,9% ten opzichte van zijn niveau in 2014. Het verkoopvolume blijkt vrijwel te stagneren, met een jaarlijkse vooruitgang van 0,5%. In de periode 2008-2015 volgden beide indices dezelfde opwaartse trend, met een gemiddelde stijging van +14,7% voor de verkoop in waarde en van +4,0% voor die in volume.

Tussen 2008 en 2015 kende de **verkoop in de bedrijfstak "textiel, kleding en schoeisel"** een positieve ontwikkeling, zowel in waarde (+15,7%) als in volume (+13,6%). De ontwikkelingen op jaarbasis waren echter minder uitgesproken in 2015, waarin de groei beperkt bleef tot +1,3% (tegen lopende prijzen) en +1,1% (tegen constante prijzen).

In de periode 2008-2015 is de **verkoop van huishoudelijke artikelen en apparaten** gestegen met 13,2% in lopende prijzen en met 7,1% tegen constante prijzen. In 2015 nam de verkoop toe ten opzichte van het jaar ervoor, zowel in waarde (+1,5%) als in volume (+2,0%).

In de periode 2008-2015 is de **verkoop van brandstoffen** toegenomen met +13,5% in waarde en met +3,2% in volume. In 2015 daalde de verkoop van brandstoffen met 2,1% in waarde, na een stijging met +0,9% een jaar eerder (2014). De verkoop van brandstoffen in volume vertoonde echter grotere schommelingen in 2013 (+2,1%) en 2014 (+3,3%), alvorens met 0,2% te dalen in 2015.

In de periode 2008-2015 was er een algemene opwaartse trend in de **verkoop van diverse producten**, zowel voor de verkoop tegen lopende prijzen (+16,9%) als voor die tegen constante prijzen (+15,2%). In 2015 werd de opwaartse tendens van de verkoop in de bedrijfstak "Diverse producten" bevestigd, met +4,4% tegen lopende prijzen en +4,7% tegen constante prijzen.

Inschrijvingen van voertuigen

In 2015 nam het **particuliere voertuigenpark** met 1,2% toe ten opzichte van 2014, t.w. van 5.555.499 tot 5.623.579 voertuigen. In de periode 2007-2015 is het voertuigenpark aanhoudend gegroeid (+11,4%), t.w. van 5.048.728 voertuigen in 2007 tot 5.623.579 voertuigen in 2015.

De **verkoop van nieuwe en tweedehandse voertuigen** steeg met 2,4% op jaarbasis in 2015, wat overeenkwam met een stijging van 3,8% voor de nieuwe voertuigen en van 1,4% voor de tweedehandse voertuigen. In de periode 2007-2015 is de totale verkoop van nieuwe en tweedehandse voertuigen gemiddeld met +5,3% toegenomen, en was die goed voor 1.254.731 nieuwe inschrijvingen in 2015, na 1.191.521 nieuwe inschrijvingen in 2007.

Consumptieprijsen

In de periode 2008-2015 namen zowel de gemiddelde consumptieprijsen voor voedingsmiddelen (+15,5%) als die voor andere producten verkocht in de detailhandel (+5,0%) opvallend toe. Samen maken deze producten bijna de helft uit van de totale consumptiekorf. Wat de voedingsmiddelen betreft, kenden de bewerkte en onbewerkte levensmiddelen een prijstoename van respectievelijk 16,9% en 13,2%. De toename binnen de heterogene groep van niet-energetische industriële goederen is voornamelijk toe te schrijven aan textiel en kleding (+9,5%) en aan de groep "diverse goederen" (+12,1%). De prijstoename voor auto's bleef beperkt tot 4,0%, terwijl voor elektrische apparaten over de ganse beschouwde periode 28,7% minder moest worden betaald. De prijsbewegingen binnen de gevolgde sector bleven het afgelopen jaar beperkt tot +0,4% voor niet-energetische industriële goederen, terwijl voedingsmiddelen gemiddeld 1,8% duurder werden.

Elektronische handel

Het aantal onlinekopers neemt jaar na jaar toe. In 2015 gaf 55% van de bevolking aan het afgelopen jaar online aankopen verricht te hebben. Ten opzichte van de buurlanden hinkt de Belgische elektronische verkoop echter nog steeds achterop. Kleding en sportartikelen, vakantie-accommodatie en tickets voor evenementen waren de populairste online aankopen in 2015.

Online aankopen zijn nog steeds niet sterk ingeburgerd in kmo's: slechts 20% van de Belgische kmo's (10-249 werknemers) deed aankopen via websites in 2015. 42% voerde echter wel aankopen uit via informaticanetwerken. Ook voor de verkoop nemen kmo's niet snel hun toevlucht tot de onlinehandel. Amper 24% van de kmo's verkocht in 2015 onlineproducten; in de groot- en detailhandel bedroeg dit percentage 36%. Ondernemingen haalden ondanks het beperkt gebruik evenwel 22,3% van hun omzet uit e-commerce in 2015, d.i. een lichte toename ten opzichte van een jaar eerder (21,8%). Het grootste struikelblok om online te verkopen blijkt de ongeschiktheid van het aanbod van goederen of diensten. Ook logistieke problemen en hoge kosten werden aangehaald als probleempunten.

5 Bijlagen

Tabel 5-1: Omzet volgens de btw-gegevens

	Bedrag in duizenden euro's																
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2014-I	2014-II	2014-III	2014-IV	2015-I	2015-II	2015-III	2015-IV	
45	90.918.527	73.389.120	82.515.819	88.834.811	85.393.373	88.024.632	92.330.933	100.205.045	23.769.969	23.178.288	21.264.940	24.117.736	24.725.604	24.696.913	22.818.949	27.963.579	
451	69.990.691	55.085.623	61.240.107	65.336.509	63.006.741	64.090.496	69.076.396	75.373.813	17.850.616	17.172.634	16.019.420	18.033.726	18.803.811	18.299.164	17.038.949	21.231.889	
452	6.002.303	6.014.043	5.184.216	5.499.430	5.209.068	5.315.427	4.965.750	4.663.614	1.257.959	1.277.334	1.109.780	1.320.677	1.131.552	1.176.278	1.004.669	1.351.115	
453	13.921.702	11.506.758	15.361.287	17.331.133	16.510.612	17.940.718	17.642.068	19.486.856	4.493.725	4.536.166	3.987.262	4.624.915	4.637.255	5.023.203	4.607.202	5.219.196	
454	1.003.831	782.696	730.209	667.739	666.952	677.991	646.719	680.762	167.669	192.154	148.478	138.418	152.986	198.268	168.129	161.379	
46	307.497.397	270.202.454	314.892.513	352.821.168	365.769.640	362.709.747	364.202.111	359.015.410	90.591.351	91.977.682	89.179.983	92.453.095	87.768.906	92.948.314	87.004.537	91.293.653	
461	14.834.222	12.733.286	14.759.391	18.271.469	18.063.062	17.681.841	15.039.902	15.262.476	3.693.481	3.815.053	3.684.424	3.846.944	3.714.866	3.970.139	3.856.941	3.720.530	
462	8.191.346	7.290.488	7.517.065	7.834.698	8.124.146	8.540.084	8.359.222	7.523.847	2.162.811	2.332.801	1.871.266	1.992.344	1.928.502	2.042.533	1.703.280	1.849.532	
463	39.089.773	38.438.498	41.595.619	43.630.734	45.239.729	47.812.556	48.228.978	49.040.742	11.334.945	12.505.898	12.124.433	12.263.902	11.164.832	12.514.124	12.329.993	13.031.793	
464	77.763.227	80.869.723	86.759.548	91.177.595	92.747.715	89.739.263	91.846.338	100.471.051	22.605.806	22.173.821	22.652.181	24.414.530	24.243.810	24.648.045	24.947.898	26.631.298	
465	11.735.754	9.563.696	10.431.036	9.679.390	8.935.545	8.579.748	8.485.967	8.617.610	2.081.658	2.010.573	1.961.357	2.432.379	2.096.319	2.017.288	1.910.132	2.593.871	
466	25.117.055	20.646.787	23.115.175	26.489.171	26.483.453	26.038.994	27.189.675	28.612.703	6.804.616	6.943.803	6.366.016	7.075.240	7.051.703	7.342.528	6.818.942	7.399.530	
467	124.469.604	94.791.878	126.273.402	151.449.533	163.092.304	161.307.225	161.184.550	145.912.771	40.958.620	41.203.874	39.517.792	39.504.264	36.688.210	39.559.872	34.567.439	35.097.250	
469	6.296.416	5.868.098	4.441.277	4.288.578	3.083.686	3.010.036	3.867.479	3.574.210	949.414	992.059	1.002.514	923.492	880.664	853.785	869.912	869.849	
47	77.645.795	78.956.881	84.226.637	86.734.346	88.780.670	90.001.815	91.364.805	94.189.478	21.636.323	22.710.155	22.123.296	24.895.031	22.423.287	23.656.215	22.767.365	25.342.611	
471	30.319.371	31.910.788	34.487.259	34.868.925	36.522.051	37.402.305	38.750.842	41.413.383	9.082.846	9.576.647	9.315.229	10.776.120	9.801.133	10.340.082	10.111.527	11.160.641	
472	4.499.691	4.487.566	4.704.929	4.843.837	4.966.522	5.055.838	4.989.662	5.086.346	1.143.198	1.283.756	1.195.865	1.366.843	1.166.480	1.305.909	1.214.491	1.399.466	
473	4.900.384	4.317.110	5.193.274	5.423.622	5.427.852	5.502.483	5.922.657	5.397.801	1.469.283	1.506.346	1.469.137	1.477.891	1.369.933	1.430.429	1.302.806	1.294.633	
474	2.568.012	2.397.225	2.289.102	2.280.435	2.124.606	2.087.390	2.119.415	1.847.197	515.809	509.663	499.350	594.593	460.548	435.066	414.172	537.411	
475	9.782.807	9.985.685	10.431.126	10.832.316	10.986.813	10.801.280	10.769.240	10.895.647	2.663.972	2.640.744	2.624.076	2.840.448	2.568.174	2.733.810	2.696.015	2.897.648	
476	3.592.660	3.492.424	3.559.211	3.560.735	3.341.605	3.210.815	3.142.580	3.078.507	683.606	767.967	779.864	911.143	667.283	736.957	777.368	896.899	
477	20.258.614	19.514.872	20.396.374	21.463.417	21.485.009	21.849.742	22.113.710	22.567.105	5.240.144	5.603.182	5.389.277	5.881.107	5.442.511	5.754.480	5.313.771	6.056.343	
478	382.103	397.053	413.832	425.796	436.701	441.532	465.364	473.971	100.316	125.665	116.678	122.705	101.325	129.983	119.328	123.335	
479	1.342.153	2.454.158	2.751.530	3.035.263	3.489.511	3.650.430	3.091.335	3.429.521	737.149	696.185	733.820	924.181	845.900	789.499	817.887	976.235	
	Verloop (T/T-1)																
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2008-2015	2014-I	2014-II	2014-III	2014-IV	2015-I	2015-II	2015-III	2015-IV
45		-19,3%	12,4%	7,7%	-3,9%	3,1%	4,9%	8,5%	10,2%	5,8%	5,2%	5,7%	3,0%	4,0%	6,6%	7,3%	15,9%
451		-21,3%	11,2%	6,7%	-3,6%	1,7%	7,8%	9,1%	7,7%	6,0%	7,2%	12,5%	6,1%	5,3%	6,6%	6,4%	17,7%
452		0,2%	-13,8%	6,1%	-5,3%	2,0%	-6,6%	-6,1%	-22,3%								
453		-17,3%	33,5%	12,8%	-4,7%	8,7%	-1,7%	10,5%	40,0%	7,2%	1,8%	-12,1%	-2,7%	3,2%	10,7%	15,5%	12,8%
454		-22,0%	-6,7%	-8,6%	-0,1%	1,7%	-4,6%	5,3%	-32,2%	6,6%	-17,2%	-6,1%	6,1%	-8,8%	3,2%	13,2%	16,6%
46		-12,1%	16,5%	12,0%	3,7%	-0,8%	0,4%	-1,4%	16,8%	0,4%	-0,7%	2,3%	-0,2%	-3,1%	1,1%	-2,4%	-1,3%
461		-14,2%	15,9%	23,8%	-1,1%	-2,1%	-14,9%	1,5%	2,9%	-21,1%	-15,9%	-13,1%	-9,0%	0,6%	4,1%	4,7%	-3,3%
462		-11,0%	3,1%	4,2%	3,7%	5,1%	-2,1%	-10,0%	-8,1%	0,2%	-0,8%	-2,0%	-6,0%	-10,8%	-12,4%	-9,0%	-7,2%
463		-1,7%	8,2%	4,9%	3,7%	5,7%	0,9%	1,7%	25,5%	3,0%	2,7%	0,4%	-2,3%	-1,5%	0,1%	1,7%	6,3%
464		4,0%	7,3%	5,1%	1,7%	-3,2%	2,3%	9,4%	29,2%	-1,7%	-0,6%	3,7%	8,0%	7,2%	11,2%	10,1%	9,1%
465		-18,5%	9,1%	-7,2%	-7,7%	-4,0%	-1,1%	1,6%	-26,6%	-0,5%	-4,2%	0,8%	-0,5%	0,7%	0,3%	-2,6%	6,6%
466		-17,8%	12,0%	14,6%	0,0%	-1,7%	4,4%	5,2%	13,9%	8,6%	2,8%	1,0%	5,4%	3,6%	5,7%	7,1%	4,6%
467		-23,8%	33,2%	19,9%	7,7%	-1,1%	-0,1%	-9,5%	17,2%	1,5%	-1,1%	3,7%	-4,2%	-10,4%	-4,0%	-12,5%	-11,2%
469		-6,8%	-24,3%	-3,4%	-28,1%	-2,4%	28,5%	-7,6%	-43,2%	33,7%	39,2%	25,9%	16,9%	-7,2%	-13,9%	-13,2%	5,0%
47		1,7%	6,7%	3,0%	2,4%	1,4%	1,5%	3,1%	21,3%	1,5%	1,6%	0,4%	2,5%	3,6%	4,2%	2,9%	1,8%
471		5,2%	8,1%	1,1%	4,7%	2,4%	3,6%	6,9%	36,6%	2,1%	4,3%	0,9%	6,8%	7,9%	8,0%	8,5%	3,6%
472		-0,3%	4,8%	3,0%	2,5%	1,8%	-1,3%	1,9%	13,0%	1,1%	-0,9%	-3,0%	-2,1%	2,0%	1,7%	1,6%	2,4%
473		-11,9%	20,3%	4,4%	0,1%	1,4%	7,6%	-8,9%	10,2%	12,5%	14,7%	6,2%	-1,5%	-6,8%	-5,0%	-11,3%	-12,4%
474		-6,7%	-4,5%	-0,4%	-6,8%	-1,8%	1,5%	-12,8%	-28,1%	5,0%	4,3%	1,2%	-3,2%	-10,7%	-14,6%	-17,1%	-9,6%
475		2,1%	4,5%	3,8%	1,4%	-1,7%	-0,3%	1,2%	11,4%	4,0%	-2,3%	-4,4%	1,7%	-3,6%	3,5%	2,7%	2,0%
476		-2,8%	1,9%	0,0%	-6,2%	-3,9%	-2,1%	-2,0%	-14,3%	-3,8%	1,5%	-4,2%	-2,0%	-2,4%	-4,0%	-0,3%	-1,6%
477		-3,7%	4,5%	5,2%	0,1%	1,7%	1,2%	2,1%	11,4%	1,6%	-0,2%	2,6%	0,9%	3,9%	2,7%	-1,4%	3,0%
478		3,9%	4,2%	2,9%	2,6%	1,1%	5,4%	1,8%	24,0%	11,2%	4,5%	1,8%	5,4%	1,0%	3,4%	2,3%	0,5%
479		82,9%	12,1%	10,3%	15,0%	4,6%	-15,3%	10,9%	155,5%	-24,5%	-21,3%	-3,4%	-10,2%	14,8%	13,4%	11,5%	5,6%

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens

Tabel 5-2: Investerings volgens de btw-gegevens

	Bedrag in duizenden euro's																
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2014-I	2014-II	2014-III	2014-IV	2015-I	2015-II	2015-III	2015-IV	
45	949.158	844.331	880.723	1.033.371	882.882	927.493	1.059.752	1.188.293	228.374	289.074	239.005	303.299	250.217	331.208	258.693	348.175	
451	627.391	515.631	499.985	695.489	606.912	656.592	783.222	899.804	170.883	226.495	168.554	217.290	191.471	255.174	203.183	249.976	
452	232.334	234.783	301.220	249.106	175.351	171.907	178.845	170.074	37.147	44.752	43.417	53.529	38.955	40.540	38.133	52.446	
453	68.998	74.764	60.060	74.806	87.453	87.220	81.258	105.307	17.476	14.034	22.280	27.468	17.002	32.465	14.942	40.898	
454	20.435	19.153	19.458	13.970	13.166	11.774	16.427	13.108	2.868	3.793	4.754	5.012	2.789	3.029	2.435	4.855	
46	2.350.382	1.875.982	1.993.095	2.131.022	2.043.110	1.962.992	1.897.751	1.928.395	440.569	496.404	430.861	529.917	440.639	486.334	440.006	561.416	
461	180.070	169.445	186.449	181.100	158.085	151.628	145.573	150.513	32.342	37.351	35.815	40.065	35.314	35.004	35.219	44.976	
462	104.129	93.231	94.633	104.156	93.472	86.085	93.497	104.205	22.132	25.230	23.348	22.787	25.763	29.079	22.923	26.440	
463	375.049	336.633	335.377	387.248	367.530	354.828	381.279	398.163	87.012	100.988	87.349	105.930	87.143	96.824	90.631	123.565	
464	379.471	357.685	497.762	456.407	464.753	395.664	412.443	372.011	105.792	101.782	94.520	110.349	84.992	94.065	86.334	106.620	
465	97.145	54.118	49.229	37.442	46.793	62.584	40.210	40.984	11.088	12.207	8.754	8.161	6.853	9.521	11.442	13.168	
466	392.394	274.816	287.077	306.486	327.297	332.305	296.794	296.260	60.252	86.458	70.185	79.899	73.362	83.137	60.799	78.962	
467	765.731	537.132	518.558	634.697	563.585	559.713	499.995	536.954	117.175	127.740	104.219	150.861	121.344	129.074	126.710	159.826	
469	56.393	52.922	24.010	23.486	21.595	20.185	27.960	29.305	4.776	4.648	6.671	11.865	5.868	9.630	5.948	7.859	
47	2.156.092	2.136.739	2.870.675	2.302.862	2.348.089	2.191.700	2.311.528	2.352.212	552.746	569.115	536.027	653.640	510.412	575.176	555.110	711.514	
471	697.217	674.504	1.432.838	846.363	959.553	818.890	954.806	974.031	222.269	223.104	229.975	279.458	191.423	231.531	240.343	310.734	
472	182.586	181.533	192.210	200.636	185.387	179.279	166.531	187.527	36.287	38.765	38.889	52.590	42.641	48.749	38.774	57.363	
473	54.489	45.730	40.038	39.752	35.330	74.809	34.791	40.471	6.315	8.551	7.774	12.151	8.507	8.706	7.770	15.488	
474	77.702	75.619	65.981	61.953	54.908	47.143	41.749	55.223	9.899	10.946	10.020	10.884	9.429	12.770	16.269	16.755	
475	298.615	305.610	295.893	282.320	285.596	255.787	297.877	284.339	77.117	85.272	57.713	77.775	58.985	68.851	66.164	90.339	
476	97.102	81.347	80.781	74.852	67.895	70.430	62.760	56.686	16.852	16.684	13.165	16.059	14.667	14.259	12.296	15.464	
477	701.404	711.609	705.724	736.799	698.316	686.318	696.602	692.397	172.758	170.842	165.665	187.337	172.937	175.944	160.220	183.296	
478	25.898	26.493	25.208	28.321	23.366	25.660	25.503	26.367	5.621	6.940	5.802	7.140	4.860	5.937	5.743	9.827	
479	21.079	34.294	32.002	31.866	37.738	33.384	30.909	35.171	5.628	8.011	7.024	10.246	6.963	8.429	7.531	12.248	
	Verloop (T/T-1)																
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2008-2015	2014-I	2014-II	2014-III	2014-IV	2015-I	2015-II	2015-III	2015-IV
45	-	-11,0%	4,3%	17,3%	-14,6%	5,1%	14,3%	12,1%	25,2%	2,4%	22,0%	13,6%	17,9%	9,6%	14,6%	8,2%	14,8%
451	-	-17,8%	-3,0%	39,1%	-12,7%	8,2%	19,3%	14,9%	43,4%	9,4%	33,9%	11,2%	21,0%	12,0%	12,7%	20,5%	15,0%
452	-	1,1%	28,3%	-17,3%	-29,6%	-2,0%	4,0%	-4,9%	-26,8%	-33,2%	-32,8%	25,6%	22,5%	-2,7%	131,3%	-32,9%	48,9%
453	-	8,4%	-19,7%	24,6%	16,9%	-0,3%	-6,8%	29,6%	52,6%	-9,5%	44,5%	104,4%	37,2%	-2,8%	-20,1%	-48,8%	-3,1%
454	-	-6,3%	1,6%	-28,2%	-5,8%	-10,6%	39,5%	-20,2%	-35,9%	3,7%	-4,8%	4,2%	-12,2%	0,0%	-2,0%	2,1%	5,9%
46	-	-20,2%	6,2%	6,9%	-4,1%	-3,9%	-3,3%	1,6%	-18,0%	-8,3%	-26,0%	29,1%	5,2%	9,2%	-6,3%	-1,7%	12,3%
461	-	-5,9%	10,0%	-2,9%	-12,7%	-4,1%	-4,0%	3,4%	-16,4%	12,4%	5,2%	21,3%	-1,6%	16,4%	15,3%	-1,8%	16,0%
462	-	-10,5%	1,5%	10,1%	-10,3%	-7,9%	8,6%	11,5%	0,1%	11,0%	3,0%	17,1%	2,1%	0,2%	-4,1%	3,8%	16,6%
463	-	-10,2%	-0,4%	15,5%	-5,1%	-3,5%	7,5%	4,4%	6,2%	20,6%	5,6%	3,2%	-7,9%	-19,7%	-7,6%	-8,7%	-3,4%
464	-	-5,7%	39,2%	-8,3%	1,8%	-14,9%	4,2%	-9,8%	-2,0%	40,7%	-66,1%	2,6%	-19,9%	-38,2%	-22,0%	30,7%	61,4%
465	-	-44,3%	-9,0%	-23,9%	25,0%	33,7%	-35,8%	1,9%	-57,8%	-15,2%	16,8%	1,8%	-32,5%	21,8%	-3,8%	-13,4%	-1,2%
466	-	-30,0%	4,5%	6,8%	6,8%	1,5%	-10,7%	-0,2%	-24,5%	-1,8%	-6,3%	-11,8%	-18,9%	3,6%	1,0%	21,6%	5,9%
467	-	-29,9%	-3,5%	22,4%	-11,2%	-0,7%	-10,7%	7,4%	-29,9%	-11,6%	-24,2%	49,4%	183,6%	22,9%	107,2%	-10,8%	-33,8%
469	-	-6,2%	-54,6%	-2,2%	-8,1%	-6,5%	38,5%	4,8%	-48,0%	17,4%	9,6%	5,3%	-5,7%	-7,7%	1,1%	3,6%	8,9%
47	-	-0,9%	34,3%	-19,8%	2,0%	-6,7%	5,5%	1,8%	9,1%	31,4%	19,3%	12,5%	8,2%	-13,9%	3,8%	4,5%	11,2%
471	-	-3,3%	112,4%	-40,9%	13,4%	-14,7%	16,6%	2,0%	39,7%	-3,5%	-24,5%	-4,4%	5,9%	17,5%	25,8%	-0,3%	9,1%
472	-	-0,6%	5,9%	4,4%	-7,6%	-3,3%	-7,1%	12,6%	2,7%	16,2%	25,6%	14,6%	-78,2%	34,7%	1,8%	-0,1%	27,5%
473	-	-16,1%	-12,4%	-0,7%	-11,1%	111,7%	-53,5%	16,3%	-25,7%	-5,5%	-5,9%	-2,4%	-26,3%	-4,7%	16,7%	62,4%	53,9%
474	-	-2,7%	-12,7%	-6,1%	-11,4%	-14,1%	-11,4%	32,3%	-28,9%	31,9%	25,5%	6,0%	3,8%	-23,5%	-19,3%	14,6%	16,2%
475	-	2,3%	-3,2%	-4,6%	1,2%	-10,4%	16,5%	-4,5%	-4,8%	6,7%	-7,6%	-22,0%	-18,5%	-13,0%	-14,5%	-6,6%	-3,7%
476	-	-16,2%	-0,7%	-7,3%	-9,3%	3,7%	-10,9%	-9,7%	-41,6%	6,5%	6,6%	1,1%	-6,4%	0,1%	3,0%	-3,3%	-2,2%
477	-	1,5%	-0,8%	4,4%	-5,2%	-1,7%	1,5%	-0,6%	-1,3%	1,0%	15,7%	2,0%	-15,1%	-13,5%	-14,5%	-1,0%	37,6%
478	-	2,3%	-4,9%	12,3%	-17,5%	9,8%	-0,6%	3,4%	1,8%	-5,7%	-20,3%	16,3%	-9,5%	23,7%	5,2%	7,2%	19,5%
479	-	62,7%	-6,7%	-0,4%	18,4%	-11,5%	-7,4%	13,8%	66,9%								

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens

Tabel 5-3: Nomenclatuur

Nomenclatuur	
45 Groot- en detailhandel in en reparatie van auto's en motorfietsen	45.1 Handel in auto's
	45.2 Onderhoud en reparatie van auto's
	45.3 Handel in delen en toebehoren van auto's
	45.4 Handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren van motorfietsen
46 Groothandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	46.1 Handelsbemiddeling
	46.2 Groothandel in landbouwproducten en levende dieren
	46.3 Groothandel in voedings- en genotmiddelen
	46.4 Groothandel in consumentenartikelen
	46.5 Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur
	46.6 Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren
	46.7 Overige gespecialiseerde groothandel
47 Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	46.9 Niet-gespecialiseerde groothandel
	47.1 Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels
	47.2 Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels
	47.3 Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels
	47.4 Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels
	47.6 Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels
	47.7 Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels
	47.8 Markt- en straathandel
	47.9 Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel